

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KOULUN MERKITYS OPPILAIDEN KOULU- MOTIVAATIOLLE

Perhon yläkoulun oppilaiden kokemuksia

Venla Humalajoki

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

HUMALAJOKI, VENLA:
Koulun merkitys oppilaiden koulumotivaatiolle
Perhon yläkoulun oppilaiden kokemuksia

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Maaliskuu 2017

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella Perhon yläkoulun oppilaiden näkökulmasta koulun merkitystä oppilaiden koulumotivaatiolle. Kiinnostuksen kohteina olivat kouluviihtyvyys, koulun sosiaalinen ympäristö ja osallisuus oppilaiden kokemana. Tavoitteena oli löytää keinoja ja muutosehdotuksia, joilla oppilaiden näkökulmasta katsottuna koulu voisi entistä paremmin tukea ja parantaa heidän koulumotivaatiotaan. Tavoitteena oli myös oppilaiden näkemysten kautta antaa koululle eväitä ja mahdollisuuksia kehittää toimintatapojaan sekä oppimisympäristöä, jonka se tarjoaa. Opinnäytetyön aihe muodostui opinnäytetyön tekijän omien kiinnostuksen kohteiden sekä yhteistyötahon kanssa käydyn keskustelun kautta.

Opinnäytetyö toteutettiin sekä määrällisenä että laadullisena tutkimuksena, joka voidaan lukea myös poikittais- ja tapaustutkimukseksi. Aineistonkeruu toteutettiin paperisen kyselylomakkeen avulla käyttämällä otoksena yhtä ryhmää jokaiselta luokka-asteelta. Koulun 137 oppilaasta kyselyyn vastasi 57, joista 21 oli seitsemäsluokkalaisia, 22 kahdeksäsluokkalaisia ja 14 yhdeksäsluokkalaisia. Määrällisen aineiston tulkintaan käytettiin apuna Tixel-ohjelmaa sekä Microsoft Exceliä. Laadullinen aineisto analysoitiin sisältölähtöisesti.

Keskeisinä tuloksina nousi esille, että oppilaat kokivat viihtyvänsä koulussa kohtalaisesti, mutta viihtymistä voisi parantaa erityisesti viihtyisämmällä ja virikkeellisemmällä kouluympäristöllä. Oppilaat olivat jokseenkin tyytyväisiä opettajilta saamaansa tukeen ja kokivat henkilökunnan suhteellisen helposti lähestyttäväksi, mutta eivät kokeneet opettajien olevan juurikaan kiinnostuneita oppilaista. Sen sijaan suhteet koulutovereihin koettiin hieman paremmiksi. Opettajilta he toivoivat lisää tukea, joustavuutta ja motivointia. Oppilaat eivät kokeneet omia vaikutusmahdollisuuksiaan koulun asioihin ja omaan opiskeleluunsa kovinkaan hyvinä, vaan toivoivat voivansa vaikuttaa enemmän siihen, missä, kenen kanssa ja millä tavalla opiskelevat.

Keskeisinä johtopäätöksinä voidaan todeta, että tärkeimpiä keinoja tukea oppilaiden koulumotivaatiota olisi kehittää opiskelutapoja, tehdä kouluympäristöstä motivoivampi ja viihtyisämpi sekä monipuolistaa välituntitoimintaa. Lisäksi oppilaat kaipaavat enemmän tukea opettajilta ja parempaa osallisuutta. Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita olisi tutkia tarkemmin esimerkiksi oppilaiden osallisuutta tai uuden opetussuunnitelman uudistuksien toteutumista käytännön tasolla.

Asiasanat: koulumotivaatio, kouluviihtyvyys, sosiaalinen ympäristö, osallisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HUMALAJOKI, VENLA:

The Significance of School for Pupils' School Motivation
Perho Secondary School Pupils' Experiences

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 5 pages
March 2017

The purpose of this thesis was to explore how the secondary school pupils see the influence of school on their school motivation. The interest was in school well-being, a school's social environment and a pupils' participation. The aim was to find issues that from a pupils' perspective could help school to improve their support to pupils' school motivation.

This thesis was both quantitative and qualitative study. The data were collected through a paper questionnaire and the questionnaire was answered by 57 pupils. The quantitative data were analyzed using Tixel and Microsoft Excel. The qualitative data were analyzed through content analysis.

The main results showed that the pupils enjoyed moderately being at school and school well-being could have been improved by more cozy and stimulating school environment. The pupils were also moderately pleased with the support and the approachability of the school staff, but they did not think that teachers were almost at all interested in their well-being. On the other hand, the relationships with other pupils were better. From teachers, pupils hoped for more support, flexibility and motivation. The pupils did not consider their chances to affect school or their own studying to be very good. They hoped they could affect more where, with who and how they study.

It was found, that the most important ways to support pupils' school motivation are developing studying styles, making the school environment more motivational and cozy and diversify break activities. Also the pupils longed for more support from the teachers and better participation at school.

Key words: school motivation, school well-being, social environment, participation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
	2.1. Taustaa.....	7
	2.2. Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	9
3	KOULUMOTIVAATIO	11
	3.1. Motivaatio.....	11
	3.2. Koulumotivaatio	13
	3.2.1 Kouluviihtyvyys.....	14
	3.2.2 Sosiaaliset suhteet koulussa	15
	3.2.3 Vaikutusmahdollisuudet.....	17
	3.3. Yhteenveto	18
4	TOTEUTUS	19
	4.1. Tutkimusote	19
	4.2. Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	20
	4.3. Aineiston analysointi	22
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	24
	5.1. Oppilaiden koulumotivaatio	24
	5.2. Viihtyminen koulussa	24
	5.3. Sosiaaliset suhteet koulussa	28
	5.4. Vaikutusmahdollisuudet	33
	5.5. Muutosehdotuksia.....	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA TULOXSISTA.....	38
7	POHDINTA.....	43
	7.1. Eettisyys ja luotettavuus	43
	7.2. Prosessin pohdintaa ja jatkotutkimusideat	45
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	50
	Liite 1. Kyselylomake	50
	Liite 2. Saatekirje	54

1 JOHDANTO

Koulumotivaatio on kiinnostava aihe, josta ihmisillä on hyvin erilaisia henkilökohtaisia kokemuksia. Henkilökohtaisten ja yksilöllisten erojen vuoksi siitä on kahvipöytäkeskusteluissa vaikea löytää yhtenäisiä vaikuttavia tekijöitä. Siitä voimmekin päätellä, että koulumotivaation syntymiseen ja sen ylläpysymiseen vaikuttavat monet erilaiset yksilölliset, yhteisölliset ja jopa yhteiskunnalliset asiat. Koulussa oppilaat hankkivat elämää varten tärkeitä tietoja ja taitoja, mutta ennen kaikkea rakentavat käsitystä itsestään yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Niinpä koulussa viihtyminen ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia.

Koulumotivaatio on monella tapaa tärkeä asia, joka ei vastoin yleistä ajattelua ole lainkaan yksittäisen oppilaan oma asia vaan esimerkiksi koululla on siinä tärkeä rooli. Katriina Salmela-Aro sanoo Savon Sanomille antamassaan haastattelussa, että koulu on motivaation saamisessa tärkeässä asemassa. Hänen mielestään suomalaista koulujärjestelmää tulisi kehittää suuntaan, jossa nuoret saisivat äänensä kuuluville ja opetustavat olisivat kaikille mieluisia. Myöskin vuorovaikutusta opettajien ja oppilaiden välillä hän pitää tärkeänä, samoin kuin tuen ja palautteen antamista. Motivaation puute saattaa pahimmillaan johtaa koulun käymättömyyteen ja sitä kautta nuorten syrjäytymiseen. (Savon Sanomat, 2015.) Koulu toimii pitkälti sille laadittujen toimintaperiaatteiden mukaan, mutta todellisuudessa koulut eroavat hyvin paljon toisistaan. Vaikka muun muassa lait ja erityisesti opetussuunnitelmat luovat raamit koulujen toiminnalle, käytännössä koulut voivat olla keskenään hyvin eri tavoin motivoivia.

Tämä opinnäytetyö keskittyy koulun merkitykseen oppilaiden kokemassa koulumotivaatiossa ja kuinka juuri kohdekoulussani Perhon yläkoulussa oppilaat kokevat koulun onnistuvan motivaatioon vaikuttavissa asioissa. Halusin tietoisesti keskittyä koulunäkökulmaan, sillä minulla tulevana sosionomina on mahdollisuus olla siihen joskus itsekin vaikuttamassa. Uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain myötä myös sosionomeilla (AMK) on mahdollisuus työskennellä koulukuraattorin virassa, mikä luo meille uuden väylän koulusosionomin ohella työskennellä koulun arjessa.

Päädyin opinnäytetyöni aiheeseen kiinnostuksesta koulumaailman ilmiöitä kohtaan. Ehdotin yhteistyökouluni koulukuraattorille aiheita, joista yhdessä koimme mielekkäimmäksi aiheeksi koulumotivaation. Tarkensin aihetta erityisesti koulun näkökulmaan ja

oppilaiden äänen kuulluksi tulemiseen. Halusin ehdottomasti nähdä aiheen nimenomaan oppilaiden näkökulmasta, sillä asiakaslähtöisyys ja osallistava työote ovat sosionomin työn lähtökohtia.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Taustaa

Perusopetus on suomalaisen koulutusjärjestelmän kivijalka, jonka tarkoituksena on luoda kaikille oppivelvollisille mahdollisimman tasavertaiset lähtökohdat tulevaisuuteen. Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmista. Jokaisella perusopetusta järjestävällä koululla on velvollisuus tukea oppilaiden oppimista, kehitystä ja hyvinvointia kehittämällä monipuolista osaamista sekä myönteistä identiteettiä niin yksilönä kuin yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Kartuttamalla oppilaiden sosiaalista pääomaa, edistetään yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Kulttuuriosaaminen sekä ympäröivän maailman kriittinen havainnointi opettavat ottamaan vastuuta omista tulevaisuuteen vaikuttavista valinnoista. (Opetushallitus 2014.)

Uudet opetussuunnitelmat otettiin kaikissa kouluissa käyttöön 1.8.2016. Uudet opetussuunnitelmat luotiin vuonna 2014 annettujen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden avulla. Keskeistä uudistuksessa on oppilaan aktiivisuuden ja opiskelun merkityksellisyuden vahvistaminen, sekä onnistumisen kokemusten mahdollistaminen kaikille oppilaille. Oppilaita ohjataan ottamaan enemmän vastuuta omista opinnoistaan ja omia kokemuksia, tunteita, kiinnostuksen kohteita ja vuorovaikutusta muiden kanssa korostetaan oppimisessa. Opettaja ohjaa oppilaita elinikäisiksi oppijoiksi ottamalla huomioon yksilölliset tarpeet ja tavat oppia. (Opetushallitus 2017b.)

Uusissa opetussuunnitelmissa koulua halutaan kehittää erityisesti myös oppimisympäristöjen ja työtapojen osalta. Oppimisympäristön tulee olla turvallinen ja opiskelemaan innostava, esimerkiksi yhä enemmän opetusta halutaan siirtää pois perinteisistä luokkahuoneista. Erilaiset työtavat ja esimerkiksi teknologian monipuolinen käyttö opettavat erilaisia taitoja opiskelun myötä. (Opetushallitus 2017b.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa opettajan tehtäviin kuuluvaksi luetaan oppilaiden oppimisen, työskentelyn sekä hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, op-

pilaiden arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu sekä vaikeuksien varhainen tunnistaminen ja oppilaiden ohjaaminen sekä tukeminen. Kaikki tämä ei ole kuitenkaan vain opettajien tehtävä, vaan kuuluu kaikille ja vaatii vuorovaikutusta kaikkien koulun aikuisten kanssa, riippumatta heidän tehtävistään. Henkilökunnan lisäksi myös oppilailla itsellään on vastuu koulu yhteisössä opetukseen osallistumalla ja kohtelemalla muita oppilaita sekä henkilökuntaa reilusti ja arvostavasti, sekä noudattamalla yhteisiä sääntöjä. (Opetushallitus 2014.)

Esimerkiksi edellä mainitut, uudesta opetussuunnitelmasta löytyvät asiat ovat kiinnostuksen kohteina omassa opinnäytetyössäni. Tutkimalla saatuja tuloksia, voin pohtia, kuinka kohdekouluni oppilaat kokevat uudessa opetussuunnitelmassa esiin nostettujen asioiden, kuten oppilaan omaan aktiivisuuden ja vastuun lisäämisen, oppilaan yksilöllisten tarpeiden huomioimisen sekä turvallisen ja innostavan kouluympäristön toteutuvan omassa koulussaan. Lisäksi mielenkiinnon kohteena on opettajilta saatu tuki ja koulun sisäinen vuorovaikutus.

Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia (Perusopetuslaki 628/1998). Opetuksen järjestäjän velvollisuus on seurata oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa niistä hänen huoltajalleen ja huoltajan velvollisuus taas on huolehtia oppivelvollisuuden suoritetuksi tulemisesta. Jos oppivelvollinen ei kuitenkaan osallistu opetukseen, tulee hänen asuinkuntansa valvoa suorittamisen edistymistä. (Perusopetuslaki 477/2003.) Vaikka lapset ja nuoret ovatkin oppivelvollisia, nykypäivänä koulua ei enää ajatella ikään kuin lapsen työpaikkana, vaan merkityksellisenä kasvualustana tulevaisuudelle.

Viime vuosina koulumaailma on ollut paljon esillä haasteiden ja muutosten osalta. Otsikoissa on ollut muun muassa kiusaamista, sosiaalisen median mukanaan tuomia pulmia sekä keskustelua vastuista, oikeuksista ja tasa-arvokysymyksistä. Uutisoinnissa näkyy selvästi muutokset, joita niin peruskoulussa kuin peruskoulua käyvissä lapsissa ja nuorissa tapahtuu vuosien saatossa. Esimerkiksi Yle uutisoi elokuussa 2016 peruskoulusta otsikolla ”Selvitys: Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat – Professori perää peruskouluun mittavaa remonttia”. Uutisessa kerrotaan, kuinka 1970-luvun huippuinnovaatio peruskoulu jää ajastaan jälkeen, kouluissa ei viihdytä, oppimistulokset laskevat ja yhä useampi tippuu kyydistä. (Yle 2016.) Helsingin Sanomien uutinen sen sijaan sanoo ”Kouluissa ei pitäisi enää turhaan puhutella ihmisiä tyttöinä ja poikina”. Uutisessa viita-

taan tasa-arvosuunnitelmaan, joka tulee pakolliseksi kaikille peruskouluille. Tasa-arvosuunnitelman tarkoitus on lisätä tasa-arvoa koulussa esimerkiksi kiinnittämällä huomiota lasten ja nuorten ryhmittelyyn ”tyttöihin” ja ”poikiin”, sukupuolittuneesti jakautuviin TET-harjoittelupaikkoihin ja eri oppiaineissa esiin tuleviin sukupuolirooleihin ja niihin liittyviin odotuksiin. Jutussa kuitenkin itsessäänkin myönnetään, että etenkin mediassa väärinymmärryksiä aiheesta on tullut paljon, vaikka tavoitteena onkin vain lisätä tietoisuutta sukupuolen moninaisuudesta. (Helsingin Sanomat 2016.) Nämä esimerkit esittävät hyvin mullistuksia, joita peruskoulussa tällä hetkellä tapahtuu.

Nykyisessä hallitusohjelmassa on muutamia peruskoulua koskevia kärkihankkeita. Yhden kärkihankkeen tavoitteena on uudistaa peruskoulua, oppimisympäristöjä sekä opettajien osaamista. Lisäksi sen tarkoituksena on edistää opetuksen digitalisaatiota ja lisätä liikuntaa sekä kieltenopetusta kouluissa. Toisen kärkihankkeen tavoitteena on tuoda kulttuuri osaksi lasten arkea, vahvistaa luovuutta sekä lisätä taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Siihen pyritään lisäämällä yhteistyötä lastenkulttuurin ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä koulujen ja päiväkotien välillä sekä luomalla lisää mahdollisuuksia harrastaa taidetta ja kulttuuria koulussa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

2.2. Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella koulun merkitystä oppilaiden koulumotivaatiolle. Haluan tutkia kouluviihtyvyyttä, koulun sosiaalista ympäristöä ja osallisuutta oppilaiden kokemana. Tavoitteenani on löytää keinoja ja muutosehdotuksia, joilla oppilaiden näkökulmasta katsottuna koulu voisi entistä paremmin tukea ja parantaa heidän koulumotivaatiotaan. Tavoitteenani on myös oppilaiden näkemysten kautta antaa koululle eväitä ja mahdollisuuksia kehittää toimintatapojaan sekä oppimisympäristöä, jonka he tarjoavat.

Tutkimuskysymykset, joihin haen vastausta, lähestyvät koulumotivaatiota oppilaiden kokemusten ja koulun merkityksen näkökulmista:

1. Millä tavalla oppilaat kokevat kouluun liittyvät koulumotivaation osa-alueet?
  - 1.1. Millä tavalla oppilaat kokevat koulussa viihtymisen?
  - 1.2. Millä tavalla oppilaat kokevat koulun sosiaaliset suhteet?

- 1.3. Kuinka oppilaat kokevat oman osallisuutensa koulussa?
2. Millä keinoilla koulu voisi tukea ja parantaa oppilaiden koulumotivaatiota?

3 KOULUMOTIVAATIO

3.1. Motivaatio

Arkikielessä motivaatiolla tarkoitetaan halua tehdä tai jättää jotakin tekemättä saavuttaakseen tavoitteensa. Motivaatio siis selittää, miksi esimerkiksi puolimaratonille harjoitteleva kuntoilija jaksaa raskaan työpäivän jälkeenkin lähteä lenkille kun taas toinen istahtaa sohvalle ja katsoo koko illan televisiota. Teoriassa motivaatio on paljon laajempi käsite, mutta sen perusajatus on sama.

Peltosen ja Ruohotien mukaan motivaatio on motiivien aikaansaama tilannesidonnainen tila. Motiiveja ovat tarpeet, halut, vietit, sisäiset yllykkeet, palkkiot ja rangaistukset. Ne siis herättävät ja pitävät yllä, joko tiedostaen tai tiedostamatta, yksilön yleistä käyttäytymisen suuntaa. (Peltonen & Ruohotie 2005, 16-17.) Motivaatiota voidaan luonnehtia kolmella ominaisuudella, joista ensimmäinen on vireys. Vireys tarkoittaa yksilön energiaa, joka ajaa hänet käyttäytymään tietyllä tavalla. Suunta viittaa käyttäytymisen suuntautumista jotakin kohti. Systeemiorientoituminen tarkoittaa palautteensaannin kautta joko tarpeen vahvistumista tai sen suuntaamista toisaalle. (Ruohotie 1998, 37.) Toisistaan voidaan erottaa tilannemotivaatio ja yleismotivaatio. Tilannemotivaatio on tietyssä tilanteessa sisäisten ja ulkoisten ärsykkeiden herättämiä motiiveja ja sitä kautta tavoitteeseen suuntaavaa toimintaa. Yleismotivaatio taas on lähinnä synonyymi asenteelle. Tilannemotivaatio on pitkälti riippuvainen yleismotivaatiosta. (Peltonen & Ruohotie 2005, 16-17.) Jos siis oppilaan asenne koulunkäyntiin on yleisesti huono, ei varmasti yksittäiseen kokeeseen lukemiseenkaan ole motivaatiota.

Motivaatiopsykologia selittää, miksi ihminen toimii juuri tietyllä eikä jollain toisella tavalla. Motivaatio ei aina ole tietoista ja näkyy yksittäisten tilanteiden lisäksi myös samankaltaisena toimintana koko elämänkaarella. Motivaatiopsykologiassa Salmela-Aro ja Nurmi yhdistävät motivaatiokäsitteeseen vahvasti ihmisen kiinnostukset, mielihalut, intohimot ja toiveet. (Salmela-Aro & Nurmi 2005a, 6, 2005b, 10.)

Motivaatio voidaan jakaa myös sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Termit eroavat toisistaan käyttäytymistä suuntaavien motiivien luonteen puolesta. Sisäisesti motivoituneen syyt toimia tulevat sisältä päin ja palkitsevat sisäisesti. Se on myös yhteydessä ylimmän

asteen tarpeiden tyydytykseen, eli esimerkiksi itsensä toteuttamiseen tai kehittämiseen. Ulkoisesti motivoitunut taas on riippuvainen ympäristöstä ja sen on välittänyt joku muu kuin henkilö itse. Ulkoinen motivaatio on yleensä yhteydessä alemman asteen tarpeiden tyydytykseen, kuten turvallisuuden tai yhteenkuuluvuuden tarpeisiin. (Peltonen & Ruohotie 1992, 18-19.)

Ruohotie esittelee kirjassaan kootun taulukon (taulukko 1) erilaisista käsityksistä liittyen sisäisiin ja ulkoisiin palkkioihin. Kannusteet tulevat ennen palkkioita ja virittävät toimintaan, palkkiot vahvistavat. Vastaavalla tavalla toisistaan ovat erotettavissa sisäinen ja ulkoinen motivaatio. (Ruohotie 1998, 37-38.) Mielestäni taulukko avaa hyvin sisäiselle ja ulkoiselle motivaatiolle ominaisia piirteitä.

TAULUKKO 1. Sisäiset ja ulkoiset palkkiot

Tutkija	Sisäiset palkkiot	Ulkoiset palkkiot
Saleh ja Grygier	liittyvät työn sisältöön (monipuolisuus, vaihtelevuus, haasteellisuus, mielekkyys, itsenäisyys, onnistumisen kokemukset jne.)	ovat johdettavissa työympäristöstä (palkka, ulkopuolinen tuki ja kannustus, kiitos/tunnustus, osallistumismahdollisuudet jne.)
Deci	ovat yksilön itsensä välittämiä	ovat organisaation tai sen edustajan välittämiä
Slocum	tydyttävät ylimmän asteen tarpeita (esim. pätemisen tarve, itsensä toteuttamisen ja kehittämisen tarve)	tydyttävät alemman asteen tarpeita (esim. yhteenkuuluvuuden tarve, turvallisuuden tarve, ravinnon tarve)
Wernimont	ovat subjektiivisia; esiintyvät tunteiden muodossa (esim. tyytyväisyys, työn ilo)	ovat objektiivisia; esiintyvät esineiden tai tapahtumien muodossa (esim. raha, kannustava tilanne)

Ruohotie mainitsee kirjassaan myös välttämättömiä edellytyksiä sisäisen opiskelumotivaation syntymiselle. Niitä ovat muun muassa kärsivällinen ja kannustava ohjaaja, riittävät haasteet sekä vaihtelevat ja mielenkiintoiset tehtävät. Ulkoisesti palkitseva ohjaaja

usein perustelee opetuksen tarpeellisuutta tulevaisuuden näkökulmasta ja järjestää opetustilanteet mielekkäiksi sekä palkitsee menestyksen. Ulkoisesti palkitseva opetus on tehokas suorituksen parantaja, mutta ei varsinaisesti kehitä sisäistä motivaatiota. Väärin käytettynä ne voivat saada oppilaat keskittymään enemmän palkkioihin kuin uusien tietojen ja taitojen oppimiseen. (Ruohotie 1998, 39-41.)

3.2. Koulumotivaatio

Koulumotivaatio on hyvin monimutkainen ilmiö, johon vaikuttaa suuri joukko erilaisia tekijöitä. Peltosen ja Ruohotien jäsennyksen mukaan koulumotivaatioon tai kuten he asian nimeävät, oppimismotivaatioon, liittyvät yksilölliset tekijät, fyysinen ympäristö, sosiaalinen vuorovaikutus sekä itse opetus ja opiskelu. Yksilöllisiä tekijöitä, joilla on vaikutusta oppimismotivaatioon, ovat lahjakkuus, luonne, fyysiset ominaisuudet, asenteet, harrastukset sekä tarpeet. Fyysisistä tekijöistä merkittäviä ovat opetusmateriaalit ja –välineet, koulun ja kodin ympäristöolot, työelämän kehitysnäkymät sekä muu ympäristö kuten asuinpaikkakunnan koko ja sijainti. Sosiaalisesti oppimismotivaatioon vaikuttavat sosiaalinen ilmapiiri, opettajan ja oppilaan vuorovaikutus, kodin ja koulun vuorovaikutus, kodin ilmapiiri, toverit, koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutus sekä opettajan ominaisuudet. Itse opiskelussa merkittävää on opetuksen sisältö, sisäinen palaute sekä tavoitteellisuus. (Peltonen & Ruohotie 1992, 82.)

Brunell ja Kupari katsovat koulun oppimisympäristönä sisältävän kaikki ne tekijät, jotka ovat vaikuttamassa oppilaan toimintaan, eli hänen oppimiseensa, osaamiseensa ja asennoitumiseensa. Toimintatavan lisäksi tärkeitä oppimisympäristön osia ovat koulu organisaationa sekä fyysisenä ympäristönä. Oppilaan toimintaa voidaan heidän mukaansa tutkia esimerkiksi motivaation kautta, mutta myös eri toimintatapojen vuorovaikutuksen kautta. Esimerkiksi voidaan katsoa oppilaan toiminnan olevan seurausta hänen suorasta ja epäsuorasta vuorovaikutuksesta kodin, kavereiden ja koulun kanssa jolloin koulun vuorovaikutuksen piiriin kuuluvat henkilösuhteiden lisäksi myös suhde oppisisältöihin, menetelmiin ja työtapoihin. Vuorovaikutusta säätelevät myös kouluympäristö, kuten tilat ja yleinen organisointi. (Brunell & Kupari 1993, 1.)

Koulumotivaatio on tärkeä asia tutkia, koska sillä on pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisen elämään ja sen puute on yksi keskeinen koulukuraattorilla käynnin syy. Koulunkäyntihaluttomuuden välittömiä vaikutuksia ovat esimerkiksi arvosanojen aleneminen ja opintosuoritusten puutteellisuus. Huonot arvosanat ja mahdollinen koulun keskeyttäminen taas vaikuttavat puolestaan jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan. Pitkäaikaisia vaikutuksia voivat olla taloudelliset ongelmat, ongelmat parisuhteessa ja muissa sosiaalisissa suhteissa sekä työelämässä. (Soisalo, Kinnarinen & Haarala 2011, 3-6.)

Kalsola esittelee pro-gradu –tutkielmassaan useista eri samansuuntaisista lähteistä muodostamaansa jaottelua koulumotivaation osa-alueista. Hänen ryhmittelyssään on viisi seuraavaa aluetta: 1) viihtyminen koulussa, 2) kouluviihtymättömyys, 3) sosiaaliset suhteet koulussa, 4) koulumotivaation yhteydet vaikutusmahdollisuuksiin omiin opintoihin sekä 5) koulussa pärjääminen. (Kalsola 2005.) Tässä opinnäytetyössä käytän tätä jaottelua valitsemalla ne osa-alueet, jotka selkeästi ovat koulun suoran vaikutuksen alaisia. Yhdistin koulussa viihtymisen ja kouluviihtymättömyyden yhdeksi luokaksi, kouluviihtyvyys. Toisena osa-alueena minulla on sosiaaliset suhteet koulussa ja kolmantena koulumotivaation yhteydet vaikutusmahdollisuuksiin omiin opintoihin. Koulussa pärjäämisen jätin ulkopuolelle omasta opinnäytetyöstäni.

Seuraavaksi esittelen jaoteltuna tässä opinnäytetyössä käytetyt näkökulmat koulumotivaatioon vaikuttavista tekijöistä.

3.2.1 Kouluviihtyvyys

Kouluviihtyvyys on selkeältä tuntuva termi, mutta tarkemmin mietittynä hyvinkin laaja ja moninainen käsite. Se ei myöskään ole merkityksetön asia, sillä lapset ja nuoret viettävät koulussa suuren osan ajastaan. Soinisen mukaan kouluviihtyvyyteen ovat yhteydessä kaikki oppilaan ympärillä olevat asiat sekä oppilaaseen itseensä liittyvät tekijät, kuten kouluasenne, sukupuoli ja persoonallisuuden piirteet. Kouluviihtyvyys ei myöskään ole staattinen käsite, vaan ennemminkin erittäin tilanneherkkä ja vaikutettavissa oleva asia. (Soininen 1989, 150.)

Kouluviihtyvyyteen vaikuttavia asioita ovat kouluun, oppilaaseen itseensä sekä kotiin liittyvät tekijät (Paloneva 2008). Linnakylä rinnastaa kouluviihtyvyys-termin kouluelämän

laatuun ja määrittelee sen oppilaiden kokonaisvaltaisena viihtymisenä koululle tyypillisissä toiminnoissa (Linnakylä 1993, 39-40).

Anne Konun luoma koulujen hyvinvointimalli nostaa esille koulun olosuhteiden merkityksen oppilaiden hyvinvoinnille. Koulun olosuhteet käsittävät sekä koulun fyysisen ympäristön, että koulurakennuksen. Siihen yhteyteen liittyvät myös esimerkiksi lämpötila tai melu. Lisäksi opiskeluympäristöön muuten kuuluvat asiat, kuten ryhmäkoot, kouluruokailu tai oppilaanohjaus ovat oppilaiden hyvinvointiin ja sitä kautta koulumotivaatioon vaikuttavia tekijöitä. (Konu 2002.)

Perusopetuslain 29 § säädetään, että opetukseen osallistuvalla oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Tarkemmin pykälässä kielletään sellaisten esineiden tai aineiden kouluun tuonti, joiden hallussapito on laissa kielletty tai joilla voidaan vaarantaa omaa tai muiden turvallisuutta. Lisäksi opetuksen järjestäjän velvollisuus on opetussuunnitelman yhteydessä laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä luoda järjestyssäännöt. (Perusopetuslaki 628/1998.)

Turvallisuuden kokemukseen koulussa liittyy olennaisesti kiusaaminen tai paremminkin kiusaamattomuus. Jaakko Jukka tarkasteli opinnäytetyössään koulukiusaamisen vaikutuksia kiusatun psyykkiselle ja sosiaaliselle terveydelle. Hänen tekemänsä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan koulukiusaaminen vaikuttaa moniin psyykkisen terveyden ja kouluviihtyvyyden osatekijöihin, muun muassa itsetuntoon, syrjäytymiseen, ilmapiiriin ja turvallisuuteen. Oireina koulukiusaamisesta voi olla muun muassa ahdistusta, itsearvostuksen puutetta, masennusta ja monia fyysisiä oireita kuten allergiaa tai univaikeuksia. Koulukiusaaminen vaikuttaa paljon myös sosiaaliseen terveyteen muun muassa aiheuttamalla yksinäisyyttä, poissaoloa oppitunneilta, sosiaalisen kanssakäymisen vähenemistä ja jopa erityisopetustaustaa. (Jukka 2011.)

3.2.2 Sosiaaliset suhteet koulussa

Sosiaalisella vuorovaikutuksella on useiden lähteiden mukaan vaikutusta koulumotivaatioon. Esimerkiksi opettajan kannustavalla toiminnalla voidaan synnyttää motivaatiota muun muassa oppilaskohtaisen keskustelun, palautteen annon, itsetunnon vahvistamisen

sekä vuorovaikutusta ja yhteisvastuuta suosivien opetusjärjestelyjen kautta. Myös luokkayhteisö vaikuttaa koulumotivaatioon erityisesti ilmapiirin kautta. Luokan ilmapiirille tyypillinen motivaatiotaso vaikuttaa kaikkiin oppilaisiin riippumatta heidän omasta motivaatiostaan. (Peltonen & Ruohotie 1992, 85-86.)

Myöskin Olkinuoran (1983) mielestä ilmapiirillä on merkitystä. Ilmapiiri säätelee kaikkea koulussa tapahtuvaa toimintaa vaikuttamalla muun muassa lasten saamiin emotionaalisiin kokemuksiin, käsitykseen heistä itsestään sekä arvoihin ja asenteisiin. (Liinamo & Kannas 1995, 109.)

Konun koulun hyvinvointimallissa sosiaaliset suhteet ovat yksi oppilaiden hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Sosiaalisilla suhteilla hän tässä yhteydessä käsittää sosiaalisen opiskeluympäristön, oppilaiden suhteen opettajiin ja opiskelutovereihin, ryhädynamiikan, kiusaamisen, kodin ja koulun yhteistyön, koulun päätöksenteon sekä koulun ilmapiirin. (Konu 2002.)

Yksi keskeinen tekijä kouluviihtyvyydelle on Soinisen mukaan opettajan ominaisuudet. Koivumäki (1980) on todennut tutkimuksissaan, että opettajan vaikutustavalla on yhteys oppilaan kouluviihtyvyyteen. Liian suora tapa, kuten liiallinen rajoittaminen ohjeilla, määräyksillä ja kritisoinnilla, on todettu olevan yhteys oppilaiden huonoon viihtyvyyteen. Sen sijaan opettajan epäsuora vaikutustapa, joka laajentaa oppilaiden vapautta toimia, on yhteydessä kouluviihtyvyyteen. Tällaista toimintaa on esimerkiksi annettu kiitos, rohkeus sekä oppilaan kannustaminen. Myöskin oppilaiden aloitteiden ja tunteiden hyväksyntä, selventäminen ja käyttäminen hyväksi osoittaa opettajan kyvykkyyttä. Sosiaaliseen interaktioon ovat vaikuttamassa myös muut koulun henkilöt, kuten terveydenhoitaja sekä koulukuraattori- ja psykologi. (Soininen 1989, 151.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttaman Kouluterveyskyselyn mukaan vailla läheisiä ystäviä on huomattavan suuri, joskin vähentynyt, määrä nuoria. Yksinäiset nuoret kokevat terveydentilansa muita huonommaksi ja heillä on enemmän ahdistuneisuusoireita. Ilman ystäviä oleminen on myös yhteydessä moniin koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyviin ongelmiin, kuten kiusaamiseen, koulussa viihtymiseen ja koulu-uupumukseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

3.2.3 Vaikutusmahdollisuudet

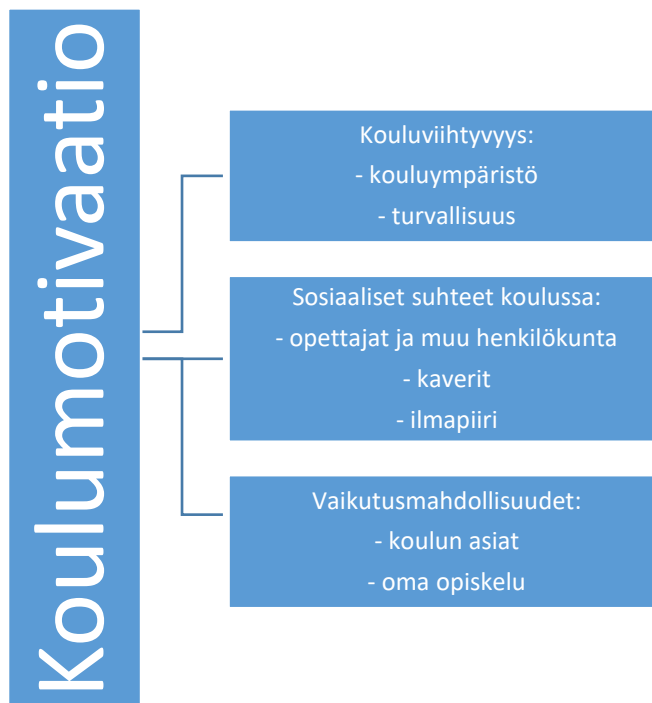
Perusopetuslain 47 § säädetään oppilaiden osallisuudesta. Opetuksen järjestäjän velvollisuus on edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja pitää huolta kaikkien oppilaiden mahdollisuudesta osallistua koulun toimintaan ja sen kehittämiseen. Oppilailla tulee myös olla mahdollisuus ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman, siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssääntöjen valmisteluun. (Perusopetuslaki 1267/2013.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sanotaan oppilaan osallisuudesta, että koulutyön perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Luonteva tapa osallistua on oman koulutyön ja ryhmän toiminnan suunnitteluun osallistuminen. Lisäksi koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun tulee rohkaista sekä mahdollistaa opetussuunnitelman, järjestyssääntöjen sekä yhteistyön suunnittelemiseen osallistuminen. (Opetushallitus 2014.)

Liinamo ja Kannas nostavat esiin Nupposen (1994) ja Horellin (1992) näkemyksiä osallisuudesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista. Nupposen mukaan sosiaalista aktiivisuutta ja yksilön vaikutus- ja hallintamahdollisuuksia voidaan pitää terveysresursseina, sillä niiden kokeminen vahvistaa yleistä pätevyyden tunnetta eli kompetenssia ja koululla on merkittävä rooli sellaisten kokemusten luojana. Ne ovat myös tärkeitä tekijöitä psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden suojaamisessa. Horellin näkemyksen mukaan ympäristöpsykologisessa terveyden määrittelyssä keskeistä on yksilön ja ryhmän mahdollisuus säädellä ympäristösuhdettaan ja siihen liittyvää pysyvyyttä ja muutosta. Koulumaailmassa tämä tapahtuu esimerkiksi osallistumalla päätöksentekoon, joka koskee itseä ja omia käytäntöjä. Liinamo ja Kannas linjaavat, että vaikuttamisen mahdollisuus lisää kouluviihtyvyyttä ja omistajuuden tunnetta. (Liinamo & Kannas 1995, 119.)

3.3. Yhteenveto

Kuviossa 1 näkyvät tässä opinnäytetyössä käytetyt koulumotivaation näkökulmat, jotka ovat kouluviihtyvyys, sosiaaliset suhteet ja vaikutusmahdollisuudet. Kouluviihtyvyyteen liittyy olennaisesti oppimisympäristö, jonka tulisi olla niin viihtyisä kuin turvallinenkin. Sosiaalisista suhteista yksi olennaisimmista on oppilaan suhde opettajaan. Opettajan toiminnalla ja jopa persoonalla on suuri merkitys oppilaiden motivoitumiseen. Myös muun henkilökunnan saatavilla olevuus, koulukaverit ja sekä koulun että luokan ilmapiiri ovat vaikuttamassa oppilaiden koulumotivaatioon. Omien vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden kokeminen lisäävät tunnetta omasta pystyvyydestä ja lisäävät motivaatiota.

KUVIO 1. Yhteenveto koulumotivaation osa-alueista

4 TOTEUTUS

4.1. Tutkimusote

Tutkimukseni on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä vastaa kysymyksiin ”Mikä? Missä? Paljonko? Kuinka usein?” ja antaa numeerisen kuvauksen kyseessä olevasta ilmiöstä. Sen avulla pystytään kartoittamaan jo olemassa oleva tilanne ja esimerkiksi selvittämään asioiden välisiä riippuvuuksia. (Heikkilä 2014.) Kvantitatiivisella, eli määrällisellä tutkimusmenetelmällä saa helposti suurehkonkin määrän vastauksia useaan eri kysymykseen. Saadut vastaukset voi myös kätevästi taulukoida tuloksiksi, joista tässä tapauksessa näkee nopeasti oppilaiden näkemyksen kysytyistä asioista. Myös visuaalisuus kuvioiden muodossa helpottaa tulosten tarkastelua. Tässä opinnäytetyössä kvantitatiivista tutkimusmenetelmää edustavat kyselylomakkeen suljetut kysymykset, joihin oppilas vastasi ympyröimällä janalta arvon 1, 2, 3 tai 4. Tulossiossa avaan kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä saatuja tuloksia kuvioiden avulla sekä kommentoivalla otteella. Lisäksi selvitän ristiintaulukoinnin avulla eri asioiden välisiä yhteyksiä.

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä vastaa kysymyksiin ”Miksi? Miten? Millainen?”. Tavoitteena on ymmärtää ilmiötä, ei niinkään selvittää määriä. Kvalitatiivinen tutkimus so pii hyvin esimerkiksi kehittämiseen ja vaihtoehtojen etsimiseen. (Heikkilä 2014.) Kvalitatiivista tutkimusmenetelmää opinnäytetyössäni edustavat kyselylomakkeen avoimet kysymykset, joihin oppilaat pystyivät kirjoittamaan avoimesti ajatuksiaan kysytystä aiheesta. Avoimet kysymykset koskivatkin kaikki kehittämistä ja uusia ideoita. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä saa hyvin selvitettyä mielipiteitä ja ajatuksia, ja ne antavat vastaajalle mahdollisuuden tuoda esiin asioita suljettujen kysymysten ulkopuolelta. Tulossiossa luokittelen saamiani vastauksia teemoittain ja avaan teemoja siteeraamalla oppilaiden kirjoittamia vastauksia.

Tutkimukseni on poikittaistutkimus, jonka kohdejoukkona ovat Perhon yläkoulun oppilaat. Poikittaistutkimus on tutkimus, jossa ollaan ensisijaisesti kiinnostuneita tilanteista ja ilmiöistä valittuna ajankohtana (Jyväskylän yliopisto 2015a). Tavallaan tutkimukseni on myös tapaustutkimus, sillä se keskittyy melko pieneen kohdejoukkoon, eikä sitä voi yleis-

tää tai siirtää sellaisenaan koskemaan muita samankaltaisia kohdejoukkoja. Tapaustutkimuksessa siis pyritään tuottamaan valitusta tapauksesta yksityiskohtaista tietoa, eikä se edes pyri yleistettävyyteen (Jyväskylän yliopisto 2015b).

4.2. Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Kohdejoukkona tutkimuksessa oli koko koulun oppilaskunta, mutta otoksena yksi luokka jokaiselta vuosikurssilta. Aineistonkeruun aikaan koulussa oli 137 oppilasta, joista 7. luokkalaisia oli 44, 8. luokkalaisia 46 ja 9. luokkalaisia 46. Tutkimukseen osallistui yhteensä 57 oppilasta, joista 7. luokkalaisia oli 21, 8. luokkalaisia 22 ja 9. luokkalaisia 14. Kyselyyn vastanneista oppilaista 27 oli tyttöjä ja 30 poikia. Kyselyn suorittamisen aikana osa oppilaista ei ollut paikalla, mikä vaikuttaa vastaajien määrään ja sitä kautta saatuihin tuloksiin. Kyselyyn osallistuneet luokat valittiin yhteistyökumppanini taholta etukäteen.

Päädyn valitsemaan otokseksi yhden luokan jokaiselta vuosikurssilta saadakseni mahdollisimman laajan kuvan koko yläasteen oppilaiden näkemyksistä. Sen lisäksi mahdollistui eri luokka-asteiden välisten erojen vertailu, mikä tuottaa mielenkiintoisen lisänäkökulman tutkimukselleni.

Saadakseni mahdollisimman monen oppilaan näkemys aiheesta päädyin valitsemaan tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen. Tietokoneella tehtävän nettikyselyn sijaan valitsin menetelmäksi paperisen kyselylomakkeen (liite 1), sillä koin itselleni mielekkäämmäksi konkreettisen, käsiin tuntevan aineiston käsittelyn. Vallin mukaan kyselylomakkeen muodostamisessa tärkeää on kysymysten tekeminen ja muotoileminen, sillä kysymykset ovat koko tutkimuksen perusta. Sanamuodoissa tulee olla tarkka ja kysymysten tulee olla yksiselitteisesti ymmärrettäviä. Kysymykset muodostetaan tutkimuksen tavoitteiden ja, mikäli mahdollista, teorian pohjalta. Kuten Vallikin kirjoituksissaan nostaa esille, tärkeitä huomioitavia asioita kyselytutkimuksen muodossa ovat muun muassa kyselyn pituus, kieli sekä vastausvaihtoehtojen koodaaminen, eli siirtäminen tietokoneelle. Kyselyn sopiva pituus riippuu kohderyhmästä ja liittyy siihen, jaksavatko vastaajat keskittyä kysymyksiin kyselyn loppuun asti. Oma kyselyni oli kolmesivuinen ja vaikuttaa olleen sopivan mittainen yläasteikäisille vastaajille. Kyselyssä käytetyn kielen tulee olla miellyttävää lukea, oikein kirjoitettua sekä kohderyhmälle sopivaa, huomioiden esimerkiksi ikäryhmä. Koska kyselyn tulokset siirretään tietokoneelle niiden käsittelyä varten,

on vastausvaihtoehdot hyvä esimerkiksi numeroida. Numeroidut vastausvaihtoehdot helpottivat niiden tietokoneelle koodaamista ja käsittelyä. (Valli 2015, 84-88.)

Ennen kyselyn toteuttamista lähetin otokseksi valittujen oppilaiden huoltajille saatekirjeen (liite 2) Wilma-järjestelmän kautta. Siinä annoin mahdollisuuden kieltää lapsen osallistuminen tutkimukseen, mutta kukaan huoltajista ei kieltänyt. Annoin myös oppilaille vielä viime hetkellä mahdollisuuden jättäytyä pois kyselyyn vastaamisesta. Toteutin kyselyn itse paikan päällä. Etu kyselyn toteuttamisessa tällä tavalla on se, että tutkija voi kontrolloida vastaajien toimintaa sekä tarkentaa kysymyksiä tai vastata kohderyhmän kysymyksiin kyselyyn liittyen (Valli 2015, 89-90). Oppilaat vastasivat kyselyyn luokkatilassa ennalta sovitun oppitunnin alussa. Annoin lyhyet ohjeet kyselyyn vastaamiseen, kerroin siihen varatun ajan ja mahdollisuuden kysyä, jos lomakkeessa on epäselvyyttä. Vastaamiseen varattiin aikaa noin 10-15 minuuttia, mikä osoittautui sopivaksi ajaksi.

Kyselylomakkeen laatimista varten tutustuin koulumotivaation teoriaan ja valitsin kysymysten aiheet opinnäytetyöhöni muotoutuneen teorian pohjalta. Teoriasta nousivat kyselyyn valitut teemat, joita olivat kouluviihtyvyys, sosiaaliset suhteet sekä vaikutusmahdollisuudet. Kouluviihtyvyyteen liittyen kyselyssä oli kysymyksiä yleisesti viihtyvyydestä, kouluympäristön viihtyisyydestä sekä turvallisuudesta. Sosiaalisista suhteista kysyttiin opettajien antamasta tuesta, heidän kiinnostuksestaan oppilaita kohtaan, henkilökunnan lähestyttävyydestä, kaverisuhteista sekä ilmapiiristä. Vaikutusmahdollisuuksiin liittyen oli kysymyksiä oppilaiden kokemuksesta omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Lisäksi jokaisen teeman kohdalla oli avoin kysymys, jolla haettiin oppilailta vapaammin ideoita ja ajatuksia, kuinka koulu voisi kehittyä kyseisellä osa-alueella.

Tarkoituksena oli luoda mahdollisimman napakka ja yksinkertainen kyselylomake, johon oppilaat jaksaisivat vastata ja keskittyä koko ajan. Kysymyksiä oli yhteensä 15. Kyselylomakkeeseen tuli kahdenlaisia kysymyksiä, määrällisiä ja laadullisia. Suurin osa oli määrällisiä kysymyksiä, joihin oppilaat pystyivät vastaamaan arvosanoilla 1-4 (1=ei yhtään, 2=jonkin verran, 3=paljon ja 4=hyvin paljon). Esimerkiksi yksi määrällinen kysymys kuului ”Kuinka motivoitunut olet koulunkäyntiin tällä hetkellä?”. Laadullisiin kysymyksiin oppilaat saivat vapaasti kirjoittaa mitä halusivat. Esimerkki tällaisesta laadullisesta kysymyksestä on ”Mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi?”.

Osaan kysymyksistä vastasi 57 oppilaan sijasta vain 53. Uskon vastaajien määrän laske-
neen sen vuoksi, että kyseessä olevat kysymykset sijaitsivat kyselylomakkeen ensimmäi-
sen paperin toisella puolella eivätkä kaikki huomanneet kääntää lomaketta. Näin ollen
vastaus jäi puuttumaan kaikista sillä sivulla olleista kysymyksistä.

4.3. Aineiston analysointi

Tutkimuksen laadullisista kysymyksistä saadut vastaukset analysoin aineistolähtöisesti.
Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on etsiä ja jäsentää mahdollisimman tar-
kasti aineistossa olevat vastaajien tarkoittamat asiat juuri sellaisina kuin he ovat ne tar-
koittaneet. Analyysiprosessissa emme saa muuttaa mitään heidän sanomaansa tai tulkita
sitä väärin. Analysoin laadullisen aineiston aineistolähtöisesti, eli pääpaino oli aineis-
tossa. Analyysiyksiköt ja käsitteet määritellään aineiston pohjalta eikä sitouduta mihin-
kään teoriaan. (Laadullinen sisällön analyysi 2017.)

Luettuani huolellisesti saamani laadullisen aineiston, lähdin luokittelemaan vastauksia ai-
neistosta nousevien teemojen mukaan. Esimerkiksi viihtymiseen liittyvässä kysymyk-
sessä ”Mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi?” luokittelin vastauksia sen mu-
kaan, mihin asiaan ne liittyivät. Luokkien nimeäminen tapahtui hyvin aineistolähtöisesti.
Vastauksista muodostuivat luokat ”välituntitoiminnan lisääminen ja viihtyisämpi koulu-
ympäristö”, ”vapaamuotoisempi opetus ja paremmat opettajat”, ”joku muu”, ”parempi ja
vapaampi ilmapiiri” sekä ”ei mikään”. Esimerkki ensiksi mainitun luokan vastauksesta
on ”Uusi biljardipöytä ja pihalle lisää tekemistä”. ”Joku muu”-luokkaan kuuluivat muu-
tammat yksittäiset vastaukset, joita oli vaikea yhdistää muihin luokkiin, kuten esimerkiksi
”Saisi käydä tupakilla koulu aikana”. ”Ei mikään” luokkaan kuuluivat vastaukset, joissa
koettiin, ettei mikään saisi viihtymään paremmin tai ei keksitty mitään sellaista. Osa vas-
tauksista kuului useampaan kuin yhteen luokkaan.

Määrällisen aineiston analyysissä tarkoituksena oli yksinkertaisesti kuvata lukujen, tau-
lukoiden ja kuvioiden avulla tutkimustuloksia. Aineistosta poimin jokaisen kysymyksen
kohdalla eri vastausvaihtoehtojen saamat vastaajien lukumäärät. Kuvioista näkee siis,
kuinka paljon vastauksia mikäkin vastausvaihtoehto sai, mikä oli suosituin ja mikä vähi-
ten suosittu vastaus. Muiden tunnuslukujen poimimista en kokenut tarpeelliseksi tässä
tutkimuksessa, sillä vastaajien määrä oli suhteellisen pieni.

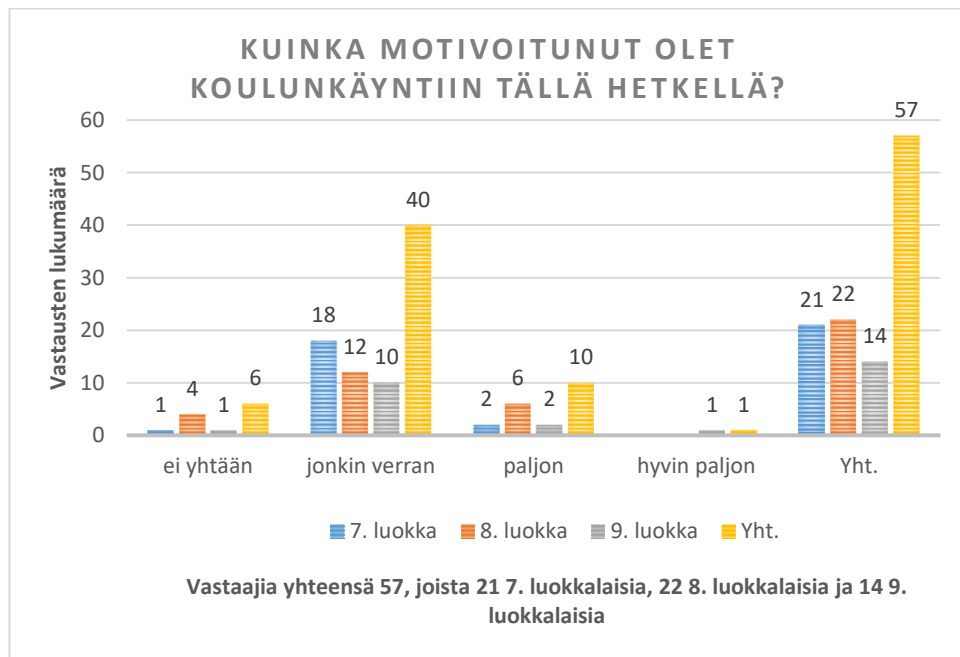
Syötin paperisilta kyselylomakkeilta vastaukset havaintomatriisiin ja käytin Tixel-ohjelmaa aineiston käsittelyyn sekä kuvioiden luomiseen. Tulokset esitin pylväsdiagrammeilla sekä lyhyesti sanallisesti nostaen esiin tärkeimpiä huomioita. Pylväsdiagrammin tarkoitus on kuvata havaintojen määrää (Vilka 2007, 139).

Tarkastelin ristiintaulukoimalla luokka-asteiden välisiä eroja suhteessa kysymyksiin ja vastauksiin. Ristiintaulukoinnilla voidaan selvittää eri muuttujien välisiä riippuvuuksia (Vilka 2007, 129). Käyttämällä luokka-astetta taustamuuttujana ristiintaulukoinnissa, sain näkyväksi mahdolliset painotukset ja erot vastauksissa eri luokka-asteiden välillä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1. Oppilaiden koulumotivaatio

Kyselylomakkeen ensimmäisellä varsinaisella kysymyksellä tarkoitukseni oli kartoittaa yleisesti oppilaiden tämän hetken koulumotivaation tasoa. Kysymys luo pohjaa muille vastauksille. Siitä myös näkee, onko oppilaiden koulumotivaatiossa ylipäätään parantamisen varaa.

KUVIO 2. Oppilaiden koulumotivaatio

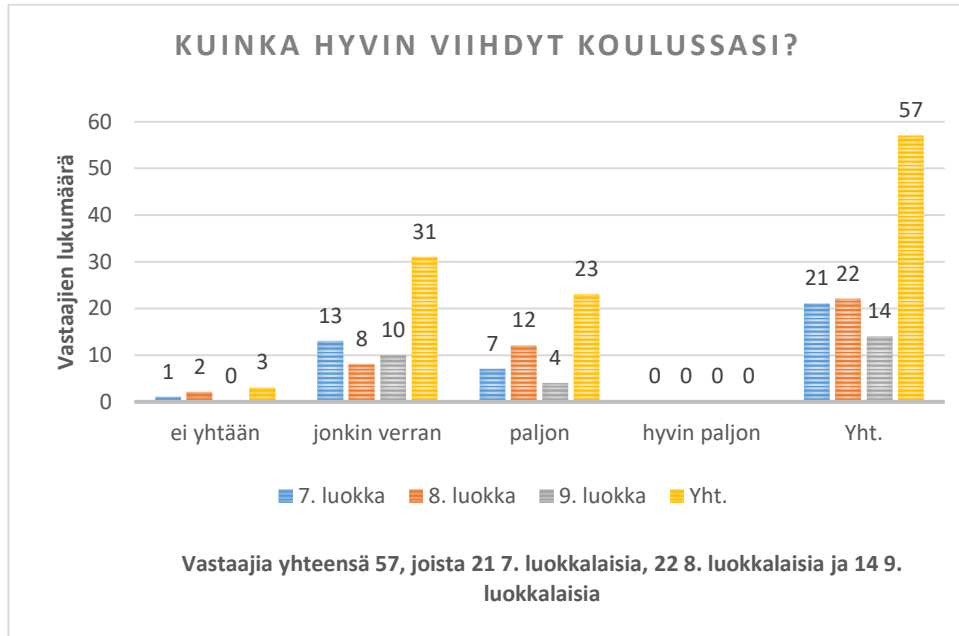
Kuten kuviosta 2 näemme, oppilaat eivät yleisesti kokeneet olevansa juurikaan motivoituneita koulunkäyntiin. Heistä suurin osa, 70 prosenttia, vastasi olevansa vain jonkin verran motivoituneita. Luokka-asteiden välillä vastaukset eivät vaihdelleet merkittävästi.

5.2. Viihtyminen koulussa

Ensimmäisen tutkimuskysymys tutki millä tavalla oppilaat kokevat kouluun liittyvät koulumotivaation osa-alueet. Sen ensimmäinen alakysymys oli ”Millä tavalla oppilaat kokevat koulussa viihtymisen?” ja tässä osiossa olevat kysymykset käsittelevät sitä aihetta.

Kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa oppilaiden kokemuksia tähän tutkimukseen valituista kouluviihtyvyyteen liittyvistä tekijöistä; yleisestä viihtyvyydestä, kouluympäristöstä ja turvallisuudesta. Lisäksi avoin kysymys vastaa osittain toiseen, kehittämiseen liittyvään tutkimuskysymykseeni: millä keinoilla koulu voisi tukea ja parantaa oppilaiden koulumotivaatiota?

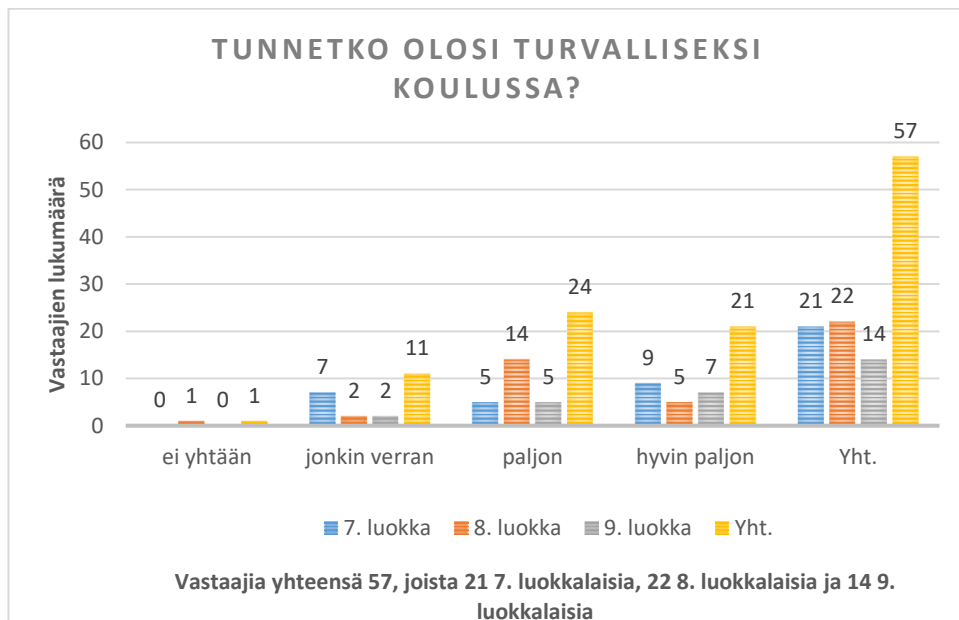
KUVIO 3. Viihtyminen koulussa

Kuten kuviosta 3 näemme, suurin osa kyselyyn vastanneista oppilaista arvioi viihtyvänsä koulussaan jonkin verran tai paljon. Kukaan oppilaista ei vastannut viihtyvänsä hyvin paljon ja vain hyvin harva ei yhtään. Keskimäärin 8. luokkalaiset, joista yli puolet vastasi ”paljon”, viihtyivät paremmin kuin 7. ja 9. luokkalaiset.

KUVIO 4. Kouluympäristön viihtyisyys

Kuvio 4 kertoo, että tutkimustulosten mukaan ylivoimaisesti suurin osa oppilaista pitää kouluympäristöä vain jonkin verran viihtyisänä. Vain harva ei pidä sitä yhtään viihtyisänä tai paljon viihtyisänä, kukaan vastaajista ei pidä kouluympäristöä hyvin paljon viihtyisänä. Luokka-asteiden väliset erot eivät ole vastauksissa kovinkaan suuria. Oppilaat siis pitävät hyvin yksimielisesti kouluympäristöä melko epävihtyisänä.

KUVIO 5. Turvallisuus

Kysymykseen ”Tunnetko olosi turvalliseksi koulussa?” suurin osa kyselyyn vastanneista oppilaista vastasi tuntevansa olonsa hyvin turvalliseksi. Yhteensä 45 vastaajaa kaikista

57 vastasi tuntevansa olonsa paljon tai hyvin paljon turvalliseksi. Kaikkein eniten turvatomuutta kokivat 7. luokkalaiset, joista 7 vastasi kokevansa olonsa vain jonkin verran turvalliseksi, kun taas 8. ja 9. luokkalaisista yhteensä vain 4 vastasi samoin.

Mikä saisi oppilaat viihtymään paremmin koulussa?

Koulussa viihtymiseen liittyen kysyin kyselylomakkeessa oppilailta ”Mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi?”. Tähän avoimeen kysymykseen oppilaat saivat kirjoittaa vastauksensa vapaasti. Taulukossa 2 esittelen vastauksissa esiintyneet teemat luokiteltuina. Lisäksi hyödynnän suoria lainauksia vastauksista selventämään oppilaiden kantaa.

TAULUKKO 2. Mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi?

Luokka	Vastanneiden lukumäärä
Välituntitoiminnan lisääminen ja viihtyisämpi kouluympäristö	24
Vapaamuotoisempi opetus ja ”paremmat” opettajat	7
Joku muu	7
Parempi ja vapaampi ilmapiiri	6
Ei mikään	5

Selkeimmin näkyväksi teemaksi vastauksissa nousi välituntitoiminta ja kouluympäristö. Vastauksissa näkyi oppilaiden toive viihtyisämmästä ja virikkeellisemmästä kouluympäristöstä. He toivoivat muun muassa lisää biljardipöytiä, välituntipelejä ja yleisesti enemmän tekemistä välitunneille. Lisäksi toivottiin viihtyisämpää ympäristöä uusien penkkien, suurempien tilojen ja viihtyisempien välituntialueiden ja luokkahuoneiden muodossa. Kaikki luokka-asteet toivoivat tasaisesti parannusta välituntitoimintaan ja kouluympäristöön uskoen sen vaikuttavan omaan koulussa viihtymiseensä.

Välitunneilla voisi olla jotain tekemistä.

Mukavat luokkatilat ja välitunti alueet.

Ois hyvät välitunti-peleihin tarvikkeet, ja sisällä enemmän piljardi pöytiä.

Parempi sisäilma ja isompikoulu (aulatila).

Vastauksissa näkyi paljon myös opiskeluun ja opetukseen liittyviä asioita. Eniten toivottiin vapaamuotoisempaa ja ”mukavampaa” opiskelua jatkuvan pännttäämisen sijaan, eli monipuolisempia opetusmetodeja. Lisäksi toivottiin yleistä parannusta opettajiin, muun muassa motivoivamman opetuksen kautta. Koulun ilmapiirin koettiin myös voivan vaikuttaa koulussa viihtymiseen: parempi yhteishenki, kiusaamisen loppuminen ja vapaus olla oma itsensä. Muita kouluun liittyviä asioita vastauksissa olivat esimerkiksi kouluruoan laatu ja sääntöjen muuttaminen. Osa oppilaista ei keksinyt mitään, mikä voisi parantaa heidän viihtymistään koulussa.

Paremmat opettajat.

Mukavampia tunteja/ei pelkää pännttäämistä istumista.

Enemmän liikuntaa.

Parempi yhteishenki (luokka,koulu).

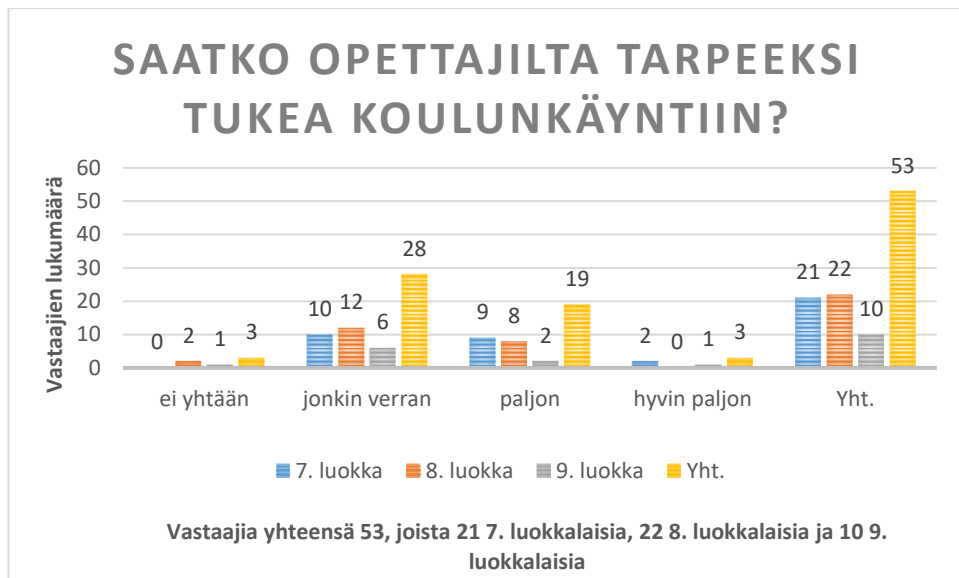
Se että kiusaaminen saataisi loppumaan.

Kouluruokaan saisi panostaa aika paljon enemmän

Erinlaiset säännöt.

5.3. Sosiaaliset suhteet koulussa

Ensimmäisen tutkimuskysymykseni toinen alakysymys oli ”Millä tavalla oppilaat kokevat koulun sosiaaliset suhteet?”. Kysymyksellä hain oppilaiden näkemystä koulun sisällä olevista sosiaalisista suhteista; oppilas suhteessa opettajiin, muuhun henkilökuntaan sekä muihin oppilaisiin.

KUVIO 6. Opettajilta saatu tuki koulunkäyntiin

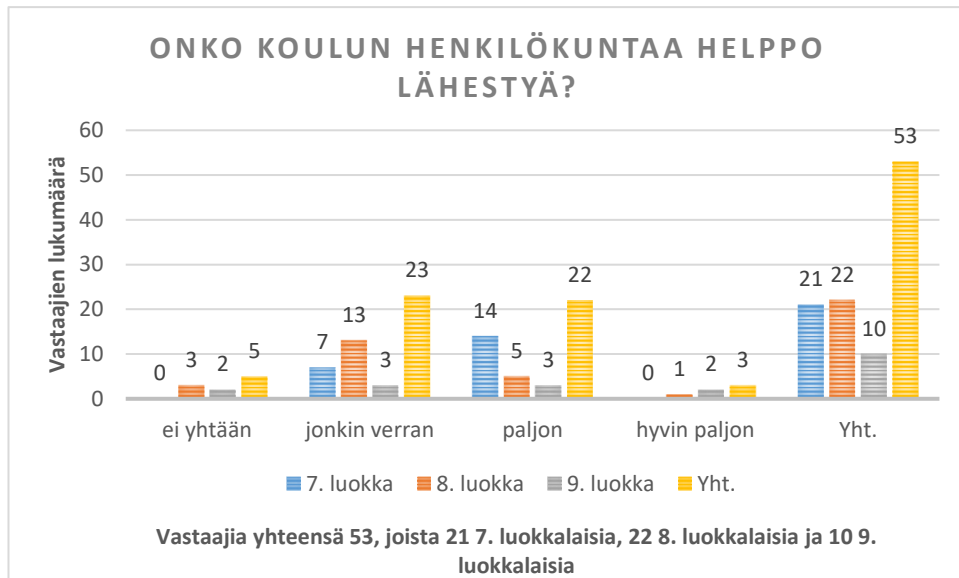
Kuvio 6 näyttää, että yli puolet kyselyyn vastanneista oppilaista kokee saavansa opettajilta ”jonkin verran” tarpeeksi tukea koulunkäyntiin. Toiseksi suurin ryhmä, 19 oppilasta, kokee saavansa paljon tukea. Vastaukset eivät eronneet merkittävästi luokka-asteiden välillä.

KUVIO 7. Opettajien kiinnostus oppilaita kohtaan

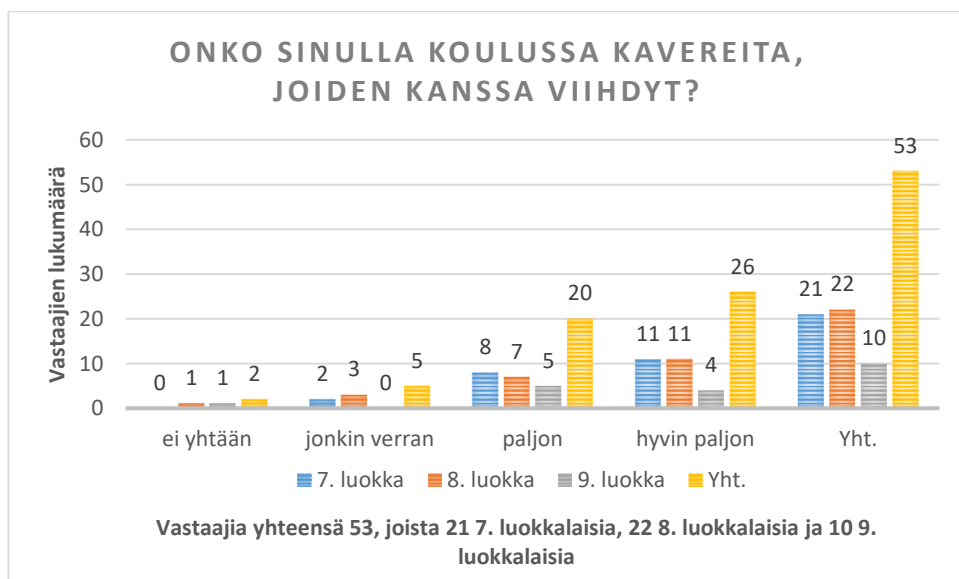
53 kysymykseen vastanneesta oppilaasta 30 kokee opettajien olevan vain jonkin verran kiinnostuneita siitä, mitä heille kuuluu. Noin joka neljäs oppilas ei koe opettajien olevan

siitä lainkaan kiinnostuneita ja noin joka viides paljon kiinnostuneita. Vastaukset jakautuvat melko tasaisesti eri luokka-asteiden kesken. Tuloksista näkee, että oppilaat kokevat saavansa opettajilta enemmän tukea kuin kiinnostusta heitä kohtaan.

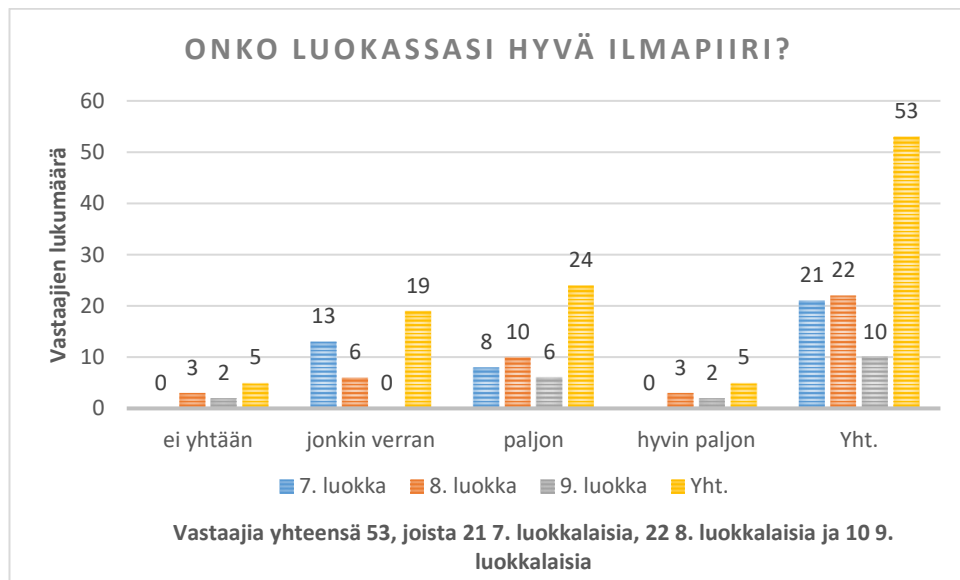
KUVIO 8. Henkilökunnan lähestyttävyyys

Yleisesti ottaen oppilaat kokevat koulun henkilökunnan suhteellisen helposti lähestyttäväksi. 23 oppilasta vastasi jonkin verran ja 22 paljon. 7. luokkalaisten vastaukset jakautuivat useammin paljon, 8. luokkalaisten jonkin verran ja 9. luokkalaisten vastaukset jakautuivat tasaisesti kaikille vastausvaihtoehdoille.

KUVIO 9. Kaverit

Kuten kuvioista 9 näemme, yhteensä 46 vastaajaa 53 vastaajasta kertoi hänellä olevan koulussa kavereita, joiden kanssa viihtyy. Ainoastaan 2 oppilasta vastasi, ettei hänellä ole yhtään kaveria. Jälkikäteen ajateltuna tämän kysymyksen olisi voinut muotoilla toisin, sillä nyt kysymyksen vastausvaihtoehdot kertovat kavereiden määrästä, mikä ei ollut alkuperäinen tarkoitus. Positiivinen havainto kuitenkin on, että 96 prosentilla kysymykseen vastanneista oppilaista on koulussa edes yksi kaveri, jonka kanssa viihtyy.

KUVIO 10. Luokan ilmapiiri

Lähes kaikkien oppilaiden mielestä heidän luokassaan on edes jonkin verran hyvä ilmapiiri. Paras ilmapiiri vastausten mukaan on 9. luokkalaisilla, joista 80% vastaa sen olevan ”paljon” tai ”hyvin paljon” hyvä. Toisaalta loppujen 20% mielestä heidän luokassaan ei ole lainkaan hyvä ilmapiiri. Prosentuaalisesti eniten ”ei yhtään” ja ”jonkin verran” vastauksia antoivat 7. luokkalaiset. Ilmapiiri näyttäisi tulosten mukaan siis parantuvan, mitä kauemmin yhteistä opiskeluaikaa on takana.

Mitä oppilaat toivoisivat lisää opettajilta ja muulta henkilökunnalta?

Koulun sosiaalisten suhteiden osiossa avoin kysymys oli ”Mitä toivoisit lisää opettajilta ja muulta henkilökunnalta?”. Kysymyksen tarkoituksena oli saada laajasti esiin asioita, joita oppilaat toivovat lisää koulun henkilökunnalta. Taulukossa esittelen luokitellut vastaukset ja vastausten lukumäärät.

TAULUKKO 3. Mitä toivoisit lisää opettajilta ja muulta henkilökunnalta?

Luokka	Vastanneiden lukumäärä
Opettajien ominaisuudet	17
En mitään	11
Opiskeluun liittyvät asiat	8
Muuta	2

Suurin osa vastauksista sisälsi henkilökunnan ja erityisesti opettajien ominaisuuksia ja tapoja, joilla heidän tulisi kohdata oppilaita. Oppilaat toivoivat opettajilta muun muassa lisää hauskuutta, mukavuutta ja rentoutta sekä joustavuutta, tukea ja oppilaiden mielipiteiden kuulemista.

Antais oppilaiden vaikuttaa enemmän.

Rentoutta, joustavuutta.

Tukea ja motivaatiota. Kyllä sen huomaa, jos opettaja ei ole motivoitunut aiheesta ja ei silloin oppilailtakaan voi vaatia motivaatiota.

Rentoutta ja kiinnostusta ja apua oppilaiden hyvinolon saavuttamiseksi.

Kaikkien oppilaiden huomioimista, ettei kukaan jää yksin...

Opiskeluun liittyen oppilaat toivoivat tämänkin kysymyksen kohdalla vapaa- ja monimuotoisempaa opiskelua. Lisäksi toivottiin esimerkiksi opastusta jatko-opintoihin sekä mahdollisuutta päästä tekemään kokeita erilliseen tilaan, jos sellaiseen on oppilaalla tarve. Muut vastaukset koskivat kouluruoan parempaa laatua ja loma-ajan lisäämistä. Moni oppilas oli tyytyväinen opettajiin ja muuhun henkilökuntaan eikä kaivannut mitään lisää.

Enemmän leppoisia tunteja.

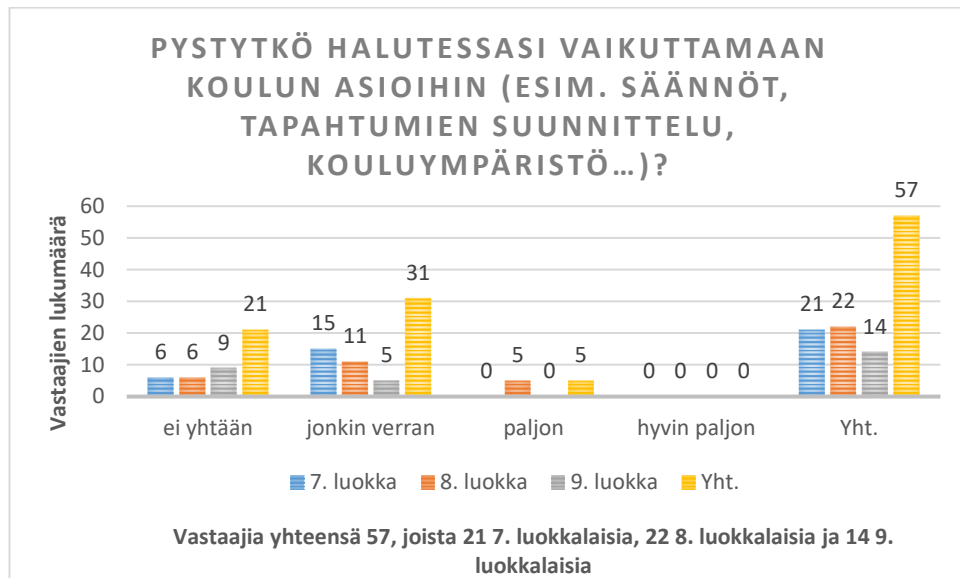
Ammattitaitoa.

Opettajat ja henkilökunta ovat täyttäneet odotukseni.

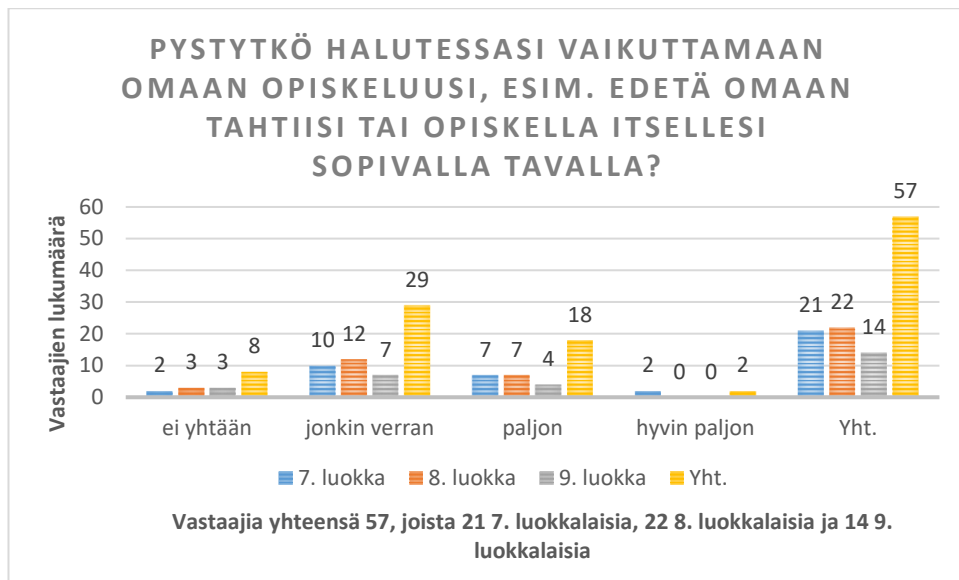
5.4. Vaikutusmahdollisuudet

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kolmas alakysymys oli ”Kuinka oppilaat kokevat oman osallisuutensa koulussa?”. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, kokevatko oppilaat pystyvänsä riittävästi vaikuttamaan itseensä liittyviin asioihin koulussa.

KUVIO 11. Vaikutusmahdollisuudet koulun asioihin

Kuviossa 11 esitettyyn kysymykseen suurin osa oppilaista vastasi pystyvänsä jonkin verran vaikuttamaan. Merkittävää on kuitenkin, että 37 prosenttia, eli keskimäärin joka kolmas oppilas ei koe lainkaan pystyvänsä vaikuttamaan koulun asioihin, kuten sääntöihin, tapahtumien suunnitteluun tai kouluympäristöön. Lisäksi vain 5 vastaajaa koki pystyvänsä vaikuttamaan paljon. Vähiten vaikutusmahdollisuuksia näkivät 9. luokkalaiset. Tulosten mukaan oppilaat siis kokevat omat vaikutusmahdollisuutensa koulun asioihin melko huonoiksi.

KUVIO 12. Vaikutusmahdollisuudet omaan opiskeluun

Kuten kuviosta näkee, suurin osa kyselyyn vastanneista oppilaista kokee pystyvänsä vain jonkin verran vaikuttamaan omaan opiskeluunsa. Toiseksi suosituin vastausvaihtoehto oli ”paljon”. Vastaukset ovat kuitenkin huomattavasti positiivisempia kuin edellisessä kysymyksessä, sillä vain 8 oppilasta ei koe lainkaan voivansa vaikuttaa opiskeluunsa esimerkiksi etenemällä omaan tahtiinsa tai opiskelemalla itselleen sopivalla tavalla. Vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti eri luokka-asteiden välillä. Oppilaat siis kokevat pystyvänsä enemmän vaikuttamaan omaan opiskeluunsa kuin koulun yhteisiin asioihin.

Mihin asioihin oppilaat haluaisivat vaikuttaa?

Vaikutusmahdollisuudet-osiossa kysyin ”Mihin asioihin haluaisit vaikuttaa?”. Kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa asioita, joihin oppilaat kokivat olevansa halukkaita vaikuttamaan enemmän kuin nyt siihen pystyvät.

TAULUKKO 4. Mihin asioihin haluaisit vaikuttaa?

Luokka	Vastanneiden lukumäärä
Opiskeluun liittyvät asiat	11
En mihinkään tai kaikkiin	10
Muut koulun asiat	5
Viihtyvyys	4
Kouluympäristö	3
Säännöt	3

Suurimmaksi teemaksi vastauksissa nousivat opiskeluun liittyvät asiat: opiskelutavat, opiskeluryhmät ja opiskelurauha. Selkeästi oppilaat kaipaisivat monipuolisempia opetusmetodeja, viihtyisämpää oppimisympäristöä sekä valinnanvapautta siihen, missä, kenen kanssa ja kuinka opiskelee.

Kenen kanssa opiskelee (enemmän tilaa opiskella kavereiden kanssa esim. käytävä, ulkona).

Eri oppimistavat.

Siihen, että luokassa olisi rauhallista ja jokaisella olisi mahdollisuus keskittyä. Siirrettäisiin ”villimmät” oppilaat toiseen tilaan heti kun ilmenee ongelmia.

Opiskelu olisi käytännönläheisempää.

Monet oppilaat nimesivät yleisesti haluavansa vaikuttaa viihtyvyyteen sekä kouluympäristöön, erityisesti uusien tavaroiden hankintaan. Muita kouluun liittyviä asioita, joihin oppilaat haluaisivat vaikuttaa, olivat esimerkiksi kouluruoka, yhteiset tapahtumat, ilmapiiri ja kiusaaminen. Erityisesti 9. luokkalaiset ilmaisivat haluavansa vaikuttaa sääntöihin. Muissa vastauksissa haluttiin vaikuttaa kaikkeen tai ei mihinkään.

Että saatai uusia juttuja koululle.

Viihtyvyyteen, kiusaamiseen, luokka henkeen.

Säännöt.

Avoimempi ilmapiiri.

Yhteiset tapahtumat.

5.5. Muutosehdotuksia

Erityisesti viimeinen, mutta myös aiemmat kyselylomakkeen avoimet kysymykset, haki vastausta toiseen tutkimuskysymykseeni: ”Millä keinoilla koulu voisi tukea ja parantaa oppilaiden koulumotivaatiota?” Avoimen kysymyksen asettelu oli ”Mitä muita asioita koulussasi pitäisi muuttaa, jotta motivaatiosi koulunkäyntiä kohtaan kasvaisi? Se voi olla mitä vain aiempiin kysymyksiin liittyen tai niiden ulkopuolelta.”. Kysymyksellä hain monipuolisia vastauksia siihen, minkä asioiden oppilaat haluaisivat koulussa muuttuvan, jotta motivaatio koulunkäyntiin kasvaisi.

TAULUKKO 5. Mitä asioita koulussasi pitäisi muuttaa, jotta motivaatiosi koulunkäyntiä kohtaan kasvaisi?

Luokka	Vastaajien lukumäärä
Opiskeluun liittyvät asiat	16
Viihtyisämpi kouluympäristö	11
Enemmän välituntitoimintaa	8
Ei mitään	6
Muut kouluun liittyvät asiat	4

Eniten muutosehdotuksia oppilailta tuli opetukseen liittyen. Tämänkin kysymyksen kohdalla toivottiin vapaamuotoisempaa opetusta ja opettajilta motivoivampaa ja kunnioittavampaa kohtaamista. Lisäksi toivottiin lisää vapaavalintaisia opintoja. Opetukseen liittyen tuli myös yksityiskohtaisempia ehdotuksia, jotka haluan nostaa esille.

Joskus voisi olla jotain aivan erilaista ei vain pulpetissa istumista, opettajat kunnioittaisivat oppilaita.

Enemmän valinnaisaineita.

Olisi kivempaa jos liikunnasta ei saisi numeroa, koska kaikki eivät voi vaikuttaa liikunnan numeroon. Toiset ovat urheilussa parempia kuin toiset.

Tunneilta saataisiin luokan yhteisiä plussia, jotka merkitään vaikka taululle. Kun plussia ollaan kerätty tarpeeksi, niin pidetään mukavempi tunti. Motivoi sitten muitakin oppilaita, että kaikki jaksaisivat keskittyä että saataisiin plussia luokalle.

Toiseksi eniten muutosta toivottiin kouluympäristöön. Vastauksissa toivottiin parannusta yleiseen viihtyvyyteen, uusia istumapaikkoja ja viihtyisämpiä sekä suurempia luokkatiloja. Välituntitoimintaan liittyen vastauksissa nostettiin lähes yksimielisesti esiin aktiiviteettien lisääminen.

Lisää värejä ja luonnon valoa sisätiloihin sekä paljon kivemmat välituntialueet! Lisää tekemistä välitunneille.

Lisää toimintaa ja tekemistä.

Luokatovatiian pienet.

Muita kouluun liittyviä asioita, joihin vastauksissa toivottiin muutosta, olivat muun muassa säännöt ja kouluruoka.

En olisi niin tiukkoja sääntöjä.

Parempi / makoisampi kouluruoka.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA TULOKSISTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tarkastella koulun merkitystä oppilaiden koulumotivaatiolle. Halusin tutkia kouluviihtyvyyttä, koulun sosiaalista ympäristöä sekä osallisuutta oppilaiden kokemana. Tavoitteena opinnäytetyössäni oli löytää keinoja ja muutosehdotuksia, joilla oppilaiden mielestä koulu voisi entistä paremmin tukea ja parantaa heidän koulumotivaatiotaan.

Tutkimustuloksista nähdään, että oppilaat viihtyvät kohtuullisesti koulussaan. Suurin viihtymättömyyteen vaikuttava syy näyttäisi olevan kouluympäristö. Vastauksissa kouluympäristöä ei pidetty juurikaan viihtyisänä ja suurin osa vastauksista kysymykseen, mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi, käsitteli nimenomaan kouluympäristön viihtyisyyttä ja virikkeellisyttä. Oppilaat kokivat monipuolisemman välituntitoiminnan sekä viihtyisämmän opiskeluympäristön esimerkiksi suurempien tilojen, uusien istumapaikkojen ja pelien muodossa auttavan heitä viihtymään koulussa paremmin. Muita viihtymistä parantavia asioita oppilaiden mielestä olisivat vapaamuotoisempi opetus ja erilaiset opettajat. Opetukselta kaivattiin muutakin kuin ”pänttäämistä” ja opettajilta motivoivampaa ja kannustavampaa opetustapaa.

Suurin osa oppilaista koki olonsa hyvinkin turvalliseksi koulussa. Turvallinen opiskelu-ympäristö sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden ulottuvuudet (Opetushallitus 2017a). Eniten turvattomuutta kokivat seitsemäsluokkalaiset, mikä mielestäni voisi liittyä uuden koulun ja uusien ihmisten tuomiin haasteisiin. Kaiken kaikkiaan oppilaat kokivat viihtyvänsä koulussa vain kohtalaisesti ja suurin siihen vaikuttava tekijä tulosten mukaan on kouluympäristön epäviihtyisyys ja virikkeettömyys. Siitä voimmekin päätellä, että kouluympäristöön panostaminen lisäisi oppilaiden kouluviihtyvyyttä ja sitä kautta parantaisi koulumotivaatiota.

Tutkimustuloksista voidaan nähdä, että oppilaat kokevat saavansa opettajilta keskimäärin joko jonkin verran tai paljon tukea koulunkäyntiin. Huomattavasti vähemmän oppilaat kokivat opettajien olevan kiinnostuneita siitä, mitä heille kuuluu, sillä yli 80% oppilaista vastasi sitä koskevaan kysymykseen ei yhtään tai jonkin verran. Koulun henkilökunnan lähestyttävyyys oli oppilaiden mielestä kohtalaisen hyvällä tasolla. Opettajien ja muun

henkilökunnan lisäksi myös muilla koulukavereilla on suuri merkitys nuorille. Lähes kaikilla kyselyyn vastanneilla oppilailla oli koulussa kavereita, joiden kanssa viihtyy, sillä vain kaksi oppilasta 53:sta vastasi, että heillä ei ole yhtään kaveria. Luokan ilmapiiri koettiin kohtalaisen hyväksi, parhaimmaksi sen kokivat yhdeksäsluokkalaiset ja huonoimmaksi seitsemäsluokkalaiset. Onkin mahdollista, että luokan ilmapiiri paranee yläkoulun aikana oppilaiden oppiessa tuntemaan toisensa ja hioutuessa yhteen.

Koska opinnäytetyöni kiinnostuksen kohteena oli erityisesti koulun vaikutusmahdollisuudet, asettelin sosiaalisiin suhteisiin liittyvän avoimen kysymyksen siten, että mitä oppilaat toivoisivat lisää opettajilta ja muulta henkilökunnalta. Suurin osa vastauksista liittyi opettajien ominaisuuksiin ja tapoihin, joilla he kohtaavat ja huomioivat oppilaita. Tärkeänä pidettiin selkeästi joustavuutta, tuen antamista, oppilaiden mielipiteiden arvostamista sekä rentoutta ja hauskuutta. Useat vastaukset myös koskivat vapaamuotoisempaa ja monipuolisempaa opiskelua. Johtopäätöksenä voidaan pitää, että oppilaiden mielestä opettajien antamassa tuessa ja kiinnostuksessa heitä kohtaan on parantamisen varaa. Sen sijaan kavereihin ja luokan ilmapiiriin liittyvät asiat näyttävät olevan hieman paremmalla tollalla. Tuloksista voidaan siis päätellä, että opettajien motivoivampi opetustyyli sekä rentous ja hauskuus tukisi oppilaiden kokemaa koulumotivaatiota.

Tutkimustuloksista voidaan nähdä, että oppilaat eivät pidä omia vaikutusmahdollisuuksiinsa kovinkaan vahvoina. Koulun asioihin, kuten sääntöihin, tapahtumien suunnitteluun ja kouluympäristöön oppilaat eivät koe juurikaan voivansa vaikuttaa. Omaan opiskeluunsa, esimerkiksi etenemällä omaan tahtiinsa tai opiskelemalla itselleen sopivalla tavalla, hieman suurempi osa oppilaista kokee pystyvänsä vaikuttamaan. Kun oppilailta kysyttiin, mihin asioihin he sitten haluaisivat vaikuttaa, suurin osa vastauksista koski opiskelua. Oppilaat kaipasivat tässäkin kohdassa enemmän vapautta valita, missä, kenen kanssa ja kuinka opiskelee. Jonkin verran kaivattiin myös vaikutusvaltaa muihin koulun asioihin, kuten tapahtumien suunnitteluun, sääntöjen laatimiseen ja kouluympäristöön liittyviin asioihin. Johtopäätöksenä sanoisin, että oppilaat eivät yleisesti ottaen koe olevansa riittävän vaikutusvaltaisia kouluun eivätkä omaan opiskeluunsa liittyvissä asioissa. Tärkeimpänä asiana oppilaat pitävät omaan opiskeluunsa liittyviin asioihin vaikuttamista. Vaikka koettiin, että koulun asioihin voidaan vaikuttaa vieläkin vähemmän, avoimissa vastauksissa ne asiat eivät tulleet yhtä selkeästi esille. Tuloksista voimmekin päätellä, että suurempi vaikutusvalta erityisesti opiskeluun liittyvissä asioissa tukisi paremmin oppilaiden koulumotivaatiota.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, millä tavalla koulu voisi tukea ja parantaa oppilaiden koulumotivaatiota. Tuloksista voidaan nähdä, että merkittävänä tekijänä koulumotivaatiolle oppilaat kokivat opetukseen ja opettajiin liittyvät asiat, kouluympäristön ja välituntitoiminnan. Opetukseen liittyen voidaan nähdä, että vapaamuotoisempi ja monipuolisempi opetus motivoisi oppilaita koulunkäyntiin. Kouluympäristö koettiin tylsäksi ja epäviihtyisäksi ja motivaatiota voisi parantaa esimerkiksi lisäämällä viihtyisyyttä väreillä, valolla ja suuremmilla tiloilla. Oppilaat kokivat välituntitoiminnan lisäämisen motivoivan heitä koulunkäyntiin lisäämällä tekemistä ja aktiviteetteja. Myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyvissä tuloksissa nähdään kouluympäristön ja opetuksen merkitys oppilaiden kokemalle koulumotivaatiolle. Niiden lisäksi opettajien antama tuki, kannustus ja kiinnostus oppilaita kohtaan voisi lisätä motivaatiota. Myös omien vaikutusmahdollisuuksien parantuminen voisi lisätä oppilaiden kiinnostusta koulunkäyntiin.

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys koski oppilaiden sen hetken näkemystä oman koulumotivaationsa tasosta. 70% kyselyyn vastanneista oppilaista vastasi olevansa vain jonkin verran motivoituneita koulunkäyntiin. Kun vertaa kouluviihtyvyydestä, sosiaalisista suhteista ja vaikutusmahdollisuuksista saatuja tuloksia oppilaiden omaan arvioon koulumotivaatiostaan, voi johtopäätöksenä sanoa, että tulokset tukevat toisiaan. Oppilaat eivät kokonaisuudessaan kokeneet minkään osa-alueista olevan riittävän hyvällä tasolla ja tulokset ovat sillä tavoin linjassa oppilaiden kokeman koulumotivaation kanssa.

Taulukossa 6 on vielä kerran avattu keskeisimpiä tutkimustuloksia jokaiselta osa-alueelta. Taulukossa näkyvät myös oppilaiden vastauksissa esille nousseet kehittämisajatukset tai -toiveet.

TAULUKKO 6. Keskeisiä tuloksia ja kehittämisehdotuksia

Keskeisiä tuloksia ja kehittämisehdotuksia		
Viihtyminen koulussa	Koulun sosiaaliset suhteet	Vaikutusmahdollisuudet
-oppilaat viihtyvät koulussa kohtuullisesti -kouluympäristöä ei pidetä juurikaan viihtyisänä -oppilaat kokevat olonsa turvalliseksi koulussa	-oppilaat saavat opettajiltaan jonkin verran tukea omaan koulunkäyntiinsä -oppilaat eivät koe opettajien olevan juurikaan kiinnostuneita heidän kuulumisistaan -lähes kaikilla oppilailla on koulussa kavereita -luokan ilmapiiri koetaan suhteellisen hyväksi	-omia vaikutusmahdollisuuksia koulun asioihin ei pidetä lainkaan hyvinä -omaan opiskeluunsa oppilaat kokevat voivansa hieman vaikuttaa
Oppilaiden kehittämisehdotuksia		
-viihtyisämpi ja virikkeellisempi kouluympäristö -vapaamuotoisempi opetus -”erilaiset” opettajat	-opettajien toimintatavat: oppilaat toivovat heiltä lisää joustavuutta, tuen antamista, oppilaiden mielipiteiden arvostamista sekä rentoutta ja hauskuutta	-oppilaille lisää vaikutusmahdollisuuksia siihen missä, kenen kanssa ja kuinka he opiskelevat

Itse näen merkittävänä kehityksen kohteena opiskelutavat. Oppilaat nostivat monessa kohtaa esiin tarpeensa monipuolisemmille ja yksilöllisemmille opiskelutavoille. Koulussa jokainen oppilas on yksilö ja jokainen yksilö oppii eri tavalla, joten vaihtoehtoisten opiskelumenetelmien käyttö hyödyttäisi varmasti montaa oppilasta. Sen lisäksi se myös toisi kaivattua vaihtelua ja sitä kautta voisi lisätä kiinnostusta ja uteliaisuutta oppimiseen. Eri-laisia oppimistapoja voi luokitella esimerkiksi oppimisen kanavien avulla. Visuaalinen oppija oppii parhaiten näkemällä, auditiivinen kuulemalla, kinesteettinen liikkeen ja tekemisen kautta ja taktiilinen oppija käsin tekemisen ja koskemisen kautta (Eri-laisten oppijoiden liitto ry 2017). Kouluun mahtuu varmasti jokaista näistä, mutta suomalaisessa

peruskoulussa on pitkään huomioitu lähinnä visuaaliset ja auditiiviset oppijat. Koulunkäyntiin voi helposti tuoda erilaisiin oppimistapoihin liittyviä keinoja esimerkiksi käyttämällä kehoa ja käsiä opiskelussa.

Myös oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen olisi mielestäni tärkeää. Kun oppilaat kokisivat, että heidän mielipiteillään on väliä ja niillä voi saada aikaan muutoksen, he voisivat kokea itsensä merkityksellisemmiksi ja ottaa enemmän vastuuta itsestään ja omasta oppimisestaan. Ylhäältäpäin määrääminen helposti passivoi ihmisiä. Oppilaiden osallisuutta voisi käytännössä lisätä esimerkiksi suunnittelemalla vieläkin enemmän yhdessä heidän kanssaan koulun tapahtumia ja retkiä tai antamalla oppilaille mahdollisuuksia vaikuttaa oppitunteihin siinä määrin kuin se on mahdollista.

Uusissa opetussuunnitelmissa keskeisenä pidettiin oppilaan aktiivisuutta, opiskelun merkityksellisyyttä, onnistumisen kokemuksia, oppilaan omaa vastuuta ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista. Oppimisympäristössä tärkeää oli turvallisuus ja innostavuus sekä erilaisten työtapojen hyödyntäminen. (Opetushallitus 2016.) Opettajien tehtävä oli edistää oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä arvostaa oppilaita ja kohdella heitä oikeudenmukaisesti. Oppilaiden tehtävä taas oli kohdella muita kunnioittavasti ja noudattaa koulun järjestyssääntöjä. (Opetushallitus 2014.) Jos tämän opinnäytetyön tuloksia vertaamalla uusien opetussuunnitelmien tavoitteisiin, voi näinkin lyhyellä tarkastelulla nähdä, että kaikki nämä asiat eivät ainakaan aineistonkeruun hetkellä oppilaiden mielestä aivan toteutuneet. Sen vuoksi koen, että opinnäytetyöni keskittyi tutkimaan oikeita asioita.

7 POHDINTA

7.1. Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on antanut HTK-ohjeen, johon myös Tampereen ammattikorkeakoulu on sitoutunut. Ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä. Eettisesti hyväksytyt ja luotettava tutkimus vaatii hyvää tutkimusetiikkaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014a.)

Tutkimusetiikka kulkee mukana koko tutkimuksen teon ajan alusta loppuun. Jo pohtiesani opinnäytetyöni mahdollista aihetta, otin huomioon aiheen eettisyyden. Päädyin valitsemaan aiheen, joka ei olisi loukkaava tai vahingoittava ketään kohtaan eikä se myöskään olisi itselleni tutkijana liian henkilökohtainen.

Tärkeä tutkimuksen aloittamista edeltävä vaihe on tutkimusluvan hakeminen. Tärkeä tutkimuseettinen näkökulma on tutkittavien itsemääräämisoikeus ihmistieteen tutkimuksissa. Tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja riittävän tiedon kanssa tapahtuvaa. Alaikäisten tutkimisen kohdalla heidän huoltajiltaan tulee pyytää lupa tutkimukseen osallistumiseen, ellei tutkijaa tee etukäteen eettistä ennakoarviointia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014b.) Omassa opinnäytetyöprosessissani päädyin kysymään luvan oppilaiden huoltajilta saatekirjeellä (liite 2), jossa pyysin ilmoittamaan, jollei halua huollettavansa osallistuvan tutkimukseen. Lisäksi annoin oppilaille itselleen vielä viime hetkellä mahdollisuuden olla osallistumatta tutkimukseen.

Kyselylomakkeen kehittämissä kiinnitin erityistä huomiota kysymysten selkeyteen ja niiden sopimiseen kohderyhmälle. Tutkimuksen kohteena olivat yläasteikäiset nuoret, joten muotoilin kysymykset heille ymmärrettäviksi. Epäselvät kysymykset voivat lisätä asiaan kuulumattomia vastauksia tai vastaamatta jättämistä.

Yksityisyyden suojaaminen on ihmistieteellisissä tutkimuksissa tärkeä osa tutkimusetiikkaa. Tutkimusaineisto tulee suojata luottamuksellisesti, säilyttää ja hävittää asianmukaisesti sekä säilyttää tutkimukseen osallistuneiden tunnistamattomuus erityisesti julkiseksi tulevassa tutkimusjulkaisussa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014b.) Vastaa-

jien anonymiteetin säilyttämiseksi kysyin taustatiedoista vain luokka-asteen ja sukupuolen, ainoat oleelliset tiedot tutkimukselleni. Kvantitatiivisista kysymyksistä kenenkään vastauksia ei voi millään tavalla valmiista tutkimustiedosta saada selville. Kvalitatiivisten avointen kysymysten alkuperää ei myöskään voi tietää kuin vastaaja itse, sillä useimmat vastaukset olivat hyvin neutraaleja. Mahdollisia liian tunnistettavia avoimia vastauksia en siteerannut opinnäytetyössäni. Alkuperäisiä tutkimusaineistoja ei ole minun lisäkseni nähnyt kukaan.

Yksityisyyden turvaamisen ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen lisäksi tärkeää ihmistutkimuksessa on vahingoittamisen välttäminen. Henkisten, taloudellisten ja sosiaalisten haittojen välttäminen kuuluvat hyvään tutkimusetiikkaan. Henkisiin haittoihin liittyvät tutkittavien arvostaminen ja heitä kunnioittava kirjoitustapa, taloudelliset ja sosiaaliset haitat liittyvät pitkälti tietosuojaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014b.) Pyrin opinnäytetyössäni täyttämään myös tämän kohdan vaatimukset suhtautumalla objektiivisesti kohdejoukkoon ja tutkimusaineistoon sekä noudattamalla tietosuojaperiaatteita.

Määrällisen tutkimuksen kohdalla tärkeitä luotettavuuteen liittyviä käsitteitä ovat reliabiliteetti eli pysyvyys ja validiteetti eli pätevyys. Tutkimuksen reliabiliteetti arvioi tutkimuksen tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen, eli toistettavuutta. Arvioinnin kohteena on miten hyvin otos edustaa perusjoukkoa, mikä on vastausprosentti, miten huolellisesti tiedot on syötetty ja millaisia mittausvirheitä tutkimukseen sisältyy. (Vilkka 2007, 149-150.) Oman opinnäytetyöni tulokset perustuvat oppilaiden antamiin vastauksiin, eikä saman tutkimuksen toteuttaminen eri oppilailla antaisi varmasti tismalleen samoja vastauksia. Samansuuntaisia tuloksia kuitenkin löytyy useista samaa aihetta käsittelevistä tutkimuksista, joten uskon opinnäytetyöni olevan sen suhteen melko reliabeeli. Luonnollisesti suurempi otos perusjoukosta antaisi tutkittavasta aiheesta luotettavamman tuloksen. Määrällisen aineiston olen itse syöttänyt käsin tietokoneelle, mutta aineiston lopullisen analyysin teki tietokone. Laadullisen aineiston käsittelin huolellisesti ja useaan kertaan enkä usko siinä tulleen juurikaan vääriä tulkintoja.

Tutkimuksen validiteetti tarkastelee sitä, kuinka hyvin tutkimus mittaa sitä mitä oli tarkoituskin mitata. Arvioinnin kohteena validiteetissa on, miten tutkija on kyennyt muuntamaan käsitteet arkikieliseksi, miten kysymysten ja vastausvaihtoehtojen tekemisessä on onnistuttu sisällöllisesti ja muodollisesti, miten asteikon valitsemisessa on onnistuttu ja

millaisia epätarkkuuksia mittariin sisältyy. (Vilka 2007, 150.) Omassa opinnäytetyössäni pyrin tekemään kysymyksistä kohderyhmälle sopivia ja ymmärrettäviä käyttämällä kirjakieltä ja tavanomaisia käsitteitä. Vaikuttaa siltä, että siinä myös onnistuin. Vastausvaihtoehdoiksi valitsin yksinkertaisen numeroasteikon, jota ei olisi mahdollista ymmärtää väärin. Mahdollista toki on, että oppilaat ymmärsivät jotkin kysymykset eri tavalla kuin olin itse ne tarkoittanut, mutta mitään selviä väärinymmärryksiä tai ymmärtämättömyyttä en havainnut. Kysymyksen ”Onko sinulla koulussa kavereita, joiden kanssa viihdyt? olisin voinut muotoilla toisin, sillä uskon kysymyksen olleen harhaanjohtava. Tarkoitukseni oli alun perin kysyä, että onko oppilaille koulussa kavereita, mutta vastausvaihtoehdot loivat kysymykselle toisenlaisen merkityksen. Vastausvaihtoehdot ”ei yhtään”, ”jonkin verran”, ”paljon” ja ”hyvin paljon” vastasivat ikään kuin kavereiden määrään, eivätkä siihen onko oppilaille kavereita ylipäätään. Huomioin muuttuneen merkityksen tulosten analysoinnissa.

7.2. Prosessin pohdintaa ja jatkotutkimusideat

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli hyvin opettavainen ja mielenkiintoinen. Aihe oli minulle itselleni kiinnostava ja lisäksi aihe oli myös yhteistyötahon mielenkiinnon kohteena. Opinnäytetyön tavoitteena oli antaa oppilaille ääni kertoa, millä tavalla koulu tukee tai ei tue heidän koulumotivaationsa syntymistä ja ylläpitämistä sekä löytää keinoja ja muutosehdotuksia, joita koulu voisi käyttää kehittääkseen oppilaiden koulumotivaation huomioimista. Uskon antaneeni oppilaille mahdollisuuden kertoa vapaasti, mitä he ovat mieltä nykyisestä tilanteesta ja mitä taas toivovat tulevaisuudessa.

Sen, löytyikö opinnäytetyössäni muutosehdotuksia joita koulu voisi hyödyntää kehittämisessään, näkee vasta myöhemmin. Uskon kuitenkin löytäneeni vastauksia, jotka kiinnostavat yhteistyötahoa ja herättävät keskustelua. Tuloksista nousi selkeästi esiin tiettyjä samoja teemoja, joihin koulu ainakin voisi halutessaan kiinnittää huomiota. Lisäksi vastauksissa näkyy paljon yksittäisiä, ainakin omasta mielestäni hyviä ja käyttökelpoisia ideoita ja ajatuksia.

Suurin haasteeni oli pitkäjänteisen prosessin loppuun vieminen, vaikka yhteistyötaho, aihe ja tutkimusmenetelmä löytyivätkin suhteellisen helposti. Varsinaisten tutkimuksen

tavoitteiden saavuttamisen lisäksi opin paljon tutkimuksen tekemisestä ja kehitin tiedonetsintä- ja analysointitaitojani. Mielestäni tutkimusaineisto oli yhden hengen tutkimukselle riittävä, mutta tulokset jäivät hiukan pintapuolisiksi. Jatkotutkimusideana voisikin olla tutkia syvemmin esimerkiksi oppilaiden osallisuutta ja sen kehittämistä. Toisena jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoinen ja hieman laajempi aihe, uuden opetus-suunnitelman mukanaan tuomien uudistusten näkyminen käytännössä.

LÄHTEET

- Brunell, V. & Kupari, P. 1993. Peruskoulu oppimisympäristönä. Teoksessa Brunell, V. & Kupari, P. (toim.) Peruskoulu oppimisympäristönä. Peruskoulun arviointi 90 -tutkimuksen tuloksia. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 1.
- Erilaisten oppijoiden liitto ry. 2017. Mikä on omin tapasi oppia? Luettu 23.2.2017. http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=158
- Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Luettu 13.2.2017. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Helsingin Sanomat. 2016. Kouluissa ei pitäisi enää turhaan puhutella ihmisiä tyttöinä ja poikina. Julkaistu 18.10.2016. Muokattu 18.10.2016. Luettu 13.2.2017. <http://www.hs.fi/nyt/art-2000002925990.html>
- Jukka, J. 2011. Koulukiusaamisen vaikutukset kiusatun psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/34049/Jukka_Jaakko.pdf?sequence=1
- Jyväskylän yliopisto. 2015a. Poikittaistutkimus. Luettu 13.2.2017. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/poikittaistutkimus>
- Jyväskylän yliopisto. 2015b. Tapaustutkimus. Luettu 13.2.2017. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>
- Kalsola, T. 2005. Peruskoulunsa päättävien oppilaiden koulumotivaatio ja tulevaisuuden tavoitteet. Pakkopullaa vai ponnistus tulevaan? Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10170/URN_NBN_fi_jyu-2005104.pdf?sequence=1
- Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampereen yliopisto. Terveystieteen laitos. Väitöskirja. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67186/951-44-5445-6.pdf?sequence=1>
- Laadullinen sisällön analyysi. 2017. TAMK Tabula. Diaesitys. Luettu 13.2.2017. <http://tabula.tamk.fi/mod/resource/view.php?id=226846>
- Liinamo, A. & Kannas, L. 1995. Viihdynkö, pärjäänkö, selviänkö turvallisesti: koulunkäynti oppilaiden kokemana. Teoksessa Kannas, L. Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyys. Helsinki: Opetushallitus.109-119.
- Linnakylä, P. 1993. Miten oppilaat viihtyvät peruskoulun yläasteella? Kouluelämän laadun kansallinen ja kansainvälinen arviointi. Teoksessa Brunell, V. & Kupari, P. Peruskoulu oppimisympäristönä. Peruskoulun arviointi 90 -tutkimuksen tuloksia. 39-40.

- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Luettu 13.2.2017. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. 2017a. Hyvinvointi ja turvallisuus. Luettu 13.2.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/hyvinvointi_ja_turvallisuus
- Opetushallitus. 2017b. Uudet opetussuunnitelmat pähkinänkuoressa. Luettu 13.2.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/uudet_opetussuunnitelmat_pahkinankuoressa
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Hallitusohjelman koulutuspoliittiset linjaukset. Luettu 13.2.2017. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankkeet/?lang=fi
- Paloneva, P. 2008. Kouluviihtyvyydestä kouluhyvinvointiin. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80217/gradu03218.pdf?sequence=1>
- Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Helsinki: Otava. 18-19, 82-86.
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628
- Perusopetuslaki 13.6.2003/477
- Perusopetuslaki 30.12.2013/1267
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita. 37-41.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. 2005a. Johdanto. Teoksessa Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: PS-kustannus. 6.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. 2005b. Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: PS-kustannus. 10.
- Savon Sanomat. 2015. Tytöt ottavat koulumotivaation puutteen poikia raskaammin. Julkaistu 16.09.2015. Luettu 13.2.2017. <http://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Tyt%C3%B6t-ottavat-koulumotivaation-puutteen-poikia-raskaammin/546656>
- Soininen, M. 1989. Peruskoulun ala-asteen oppilaiden kouluviihtyvyydestä. Teoksessa Korpinen, E., Tiihonen, E. & Tuomi, P. Koulu elämän paikkana: haasteita ja virikkeitä ala-asteen opetukseen. Jyväskylä: kasvatustieteiden tutkimuslaitos. 150-151.
- Soisalo, R., Kinnarinen, A. & Haarala, M. 2011. Koulunkäyntihaluttomuuden arviointi-
tiopas. Suomen psykologinen instituuttiyhdistys. 3-6.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Kouluterveyskysely: Ystävyyssuhteet tukevat nuorten hyvinvointia. Julkaistu 22.9.2015. Päivitetty 21.9.2015. Luettu 13.2.2017. <https://www.thl.fi/fi/-/kouluterveyskysely-ystavyysuhteet-tukevat-nuorten-hyvinvointia>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014a. Hyvä tieteellinen käytäntö. Luettu 13.2.2017. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014b. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Luettu 13.2.2017. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/eettiset-periaatteet>

Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 84-90.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. 129, 139, 149-150.

Yle. 2016. Selvitys: Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat – Professori perää peruskouluun mittavaa remonttia. Julkaistu 8.8.2016. Päivitetty 9.8.2016. Luettu 13.2.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9072031>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

1 (4)

Kysely

Hei! Kiitos, kun osallistut tähän tutkimukseen. Lue jokainen kysymys huolellisesti ja mieti, miten asia on juuri sinun kohdallasi. Muista vastata kaikkiin kysymyksiin!

Ympyröi sinua kuvaava vaihtoehto.

1. LUOKKA	1	7. luokka
	2	8. luokka
	3	9.luokka

2. SUKUPUOLI	1	tyttö
	2	poika

3. Kuinka motivoitunut olet koulunkäyntiin tällä hetkellä?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

Viihtyminen koulussa

4. Kuinka hyvin viihdyt koulussasi?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

5. Onko kouluympäristö mielestäsi viihtyisä?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

2 (4)

6. Tunnetko olosi turvalliseksi koulussa?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
paljon			
1	2	3	4

7. Mikä saisi sinut viihtymään paremmin koulussasi?

Sosiaaliset suhteet koulussa**8. Saatko opettajilta tarpeeksi tukea koulunkäyntiin?**

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
paljon			
1	2	3	4

9. Koetko, että opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä sinulle kuuluu?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
paljon			
1	2	3	4

10. Onko koulun henkilökuntaa helppo lähestyä?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
paljon			
1	2	3	4

11. Onko sinulla koulussa kavereita, joiden kanssa viihdyt?

ei yhtään	jonkin verran	paljon	hyvin
paljon			
1	2	3	4

12. Onko luokassasi hyvä ilmapiiri?

3 (4)

ei yhtään paljon	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

13. Mitä toivoisit lisää opettajilta ja muulta henkilökunnalta?

Vaikutusmahdollisuudet

14. Pystytkö halutessasi vaikuttamaan koulun asioihin (esim. säännöt, tapahtumien suunnittelu, kouluympäristö...)?

ei yhtään paljon	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

15. Pystytkö halutessasi vaikuttamaan omaan opiskeluusi, esim. edetä omaan tahtiisi tai opiskella itsellesi sopivalla tavalla?

ei yhtään paljon	jonkin verran	paljon	hyvin
1	2	3	4

16. Mihin asioihin haluaisit vaikuttaa?

Muutosehdotuksia

17. Mitä muita asioita koulussasi pitäisi muuttaa, jotta motivaatiosi koulunkäyntiä kohtaan kasvaisi? Se voi olla mitä vain aiempiin kysymyksiin liittyen tai niiden ulkopuolelta.

4 (4)

Liite 2. Saatekirje

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja olen tekemässä opinnäytetyötäni yhteistyössä Perhon yläasteen kanssa. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää koulun vaikutusmahdollisuuksia oppilaiden koulumotivaatioon. Tarkoituksena on tutkia kuinka koulussa viihtyminen, suhteet opettajiin, muuhun henkilökuntaan ja oppilaisiin sekä omat vaikutusmahdollisuudet koulussa vaikuttavat oppilaiden koulumotivaatioon. Tavoitteena on myös löytää keinoja, joiden avulla koulu voisi mahdollisimman hyvin tukea ja parantaa oppilaiden kiinnostusta koulunkäyntiin.

Kerään tutkimuksen aineiston kyselytutkimuksen avulla ja vastaaminen tapahtuu koulun aikana oppitunnilla. Kyselyyn on mahdollisuus osallistua 7B, 8B ja 9A luokkien oppilaille. Toivoin, että mahdollisimman moni pystyisi vastaamaan.

Lopullisesta opinnäytetyöstä yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan ja kerätty aineisto pysyy salaisena. Valmis opinnäytetyö julkaistaan verkossa osoitteessa theseus.fi.

Mikäli et halua lapsesi osallistuvan tutkimukseen, ilmoita siitä tämän viestin lähettäjälle.

Ystävällisin terveisin,

Venla Humalajoki